

KANCELÁRIA VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV

Materiál na rokovanie
Národnej rady Slovenskej republiky

Sp.zn.: 1916/2005/KVOP

1085

S p r á v a **o činnosti verejného ochrancu práv**

Materiál sa predkladá:

podľa §23 ods.1 zákona č.564/2001Z.z.
o verejnom ochrancovi práv

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia NR SR
2. Predkladacia správa
3. Správa o činnosti

Materiál predkladá:

Pavel Kandráč
verejný ochranca práv

Bratislava, marec 2005

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Návrh

U Z N E S E N I E NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 2005

k Správe o činnosti verejného ochrancu práv

Národná rada Slovenskej republiky

b e r i e n a v e d o m i e

Správu o činnosti verejného ochrancu práv

Predkladacia správa

Podľa § 23 zákona č.564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov verejný ochranca práv predkladá Národnej rade Slovenskej republiky každý rok v prvom štvrtroku správu o činnosti, v ktorej uvedie svoje poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb orgánmi verejnej správy a jeho návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

27. marca 2005 uplynú tri roky od zloženia sľubu prvého verejného ochrancu práv v Slovenskej republike do rúk predsedu Národnej rady Slovenskej republiky. Teda verejný ochranca práv predkladá plénu Národnej rady Slovenskej republiky svoju správu o činnosti už po tretí krát.

Táto správa bola vypracovaná predovšetkým z poznatkov získaných z podnetov fyzických a právnických osôb, ktoré verejný ochranca práv vybavil od podania druhej správy o činnosti Národnej rade Slovenskej republiky, t.j. od 1. marca 2004 do 1. marca 2005.

Tretia správa o činnosti upozorňuje na zvýšenie počtu preukázaných porušení základných práv a slobôd, analyzuje podnety fyzických a právnických osôb z pohľadu hľadania možných ciest zefektívnenia súčinnosti občanov a orgánov verejnej správy pri ochrane základných práv a slobôd a hodnotí činnosť verejného ochrancu práv a jeho kancelárie s dôrazom na zvýšenie efektívnosti jeho činnosti v prospech prispievania k ochrane základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb. V správe o činnosti sú uvedené aj stručné právne analýzy niektorých preskúmaných podnetov fyzických a právnických osôb a na záver jednotlivých častí správy sú navrhované opatrenia na riešenie problémov pri ochrane základných práv a slobôd v Slovenskej republike.

Obsah

1. Vybavovanie podnetov fyzických a právnických osôb

1.1 Právny základ činnosti verejného ochrancu práv	6
1.2 Počet podnetov a ich vybavenosť	6
1.3 Zvýšenie efektívnosti činnosti verejného ochrancu práv	6
1.4 Dôvody zvýšenia efektívnosti činnosti	7
1.5 Zvýšenie počtu podnetov v pôsobnosti verejného ochrancu práv	7
1.6 K právomoci verejného ochrancu práv	8
1.7 Návrh opatrení	8

2. Porušenia Ústavy Slovenskej republiky

2.1 Zvýšenie počtu preukázaných porušení základných práv a slobôd	9
2.2 Preukázané porušenia základných práv a slobôd	9
2.3 Analýza preukázaných porušení základných práv a slobôd	10
2.4 Podnety k diskriminácii	13
2.5 Návrh opatrení	13

3. Súčinnosť pri vybavovaní podnetov

3.1 Právomoci verejného ochrancu práv pri vybavovaní podnetu	14
3.2 Súčinnosť s orgánmi verejnej správy	14
3.3 Súčinnosť so štátnou správou súdov	15
3.4 Súčinnosť so Zborom väzenskej a justičnej stráže	15
3.5 Súčinnosť s Prokuratúrou Slovenskej republiky	17
3.6 Súčinnosť so Sociálnou poisťovňou	18
3.7 Súčinnosť s územnou samosprávou	19
3.8 Súčinnosť s partnerskými inštitúciami v zahraničí	20
3.9 Nedostatky v súčinnosti pri ochrane základných práv a slobôd	21
3.10 Vyrozumienia vláde Slovenskej republiky	22
3.11 Návrh opatrení	24

4. Vzťah občan - orgán verejnej správy

4.1 Dôvody konfliktu medzi občanom a orgánom verejnej správy	24
4.2 Podnety k legislatíve	25
4.3 Návrh opatrení	28

5. Vlastná iniciatíva verejného ochrancu práv

5.1 Právna pomoc nad rámec pôsobnosti	29
5.2 Iniciovanie orgánov verejnej správy	30
5.3 Iniciatíva vo vzťahu k výborom Národnej rady Slovenskej republiky	32
5.4 Formovanie právneho vedomia	35
5.5 Súčinnosť s mimovládnyimi organizáciami pri zvyšovaní právneho vedomia	38
5.6 Spolupráca s médiami pri zvyšovaní právneho vedomia	38
5.7 Významné medzinárodné podujatia	39
5.8 K niektorým zásadám novelizácie zákona o verejnom ochrancovi práv	40
5.9 Návrh opatrení	41

6. Činnosť Kancelárie verejného ochrancu práv

6.1 Personálne obsadenie	42
6.2 Rozpočet kancelárie	43
6.3 Návrh opatrení	44

Príloha č.1 Štatistické údaje

Príloha č.2 Zbytočné prietahy v konaní - prehľad orgánov verejnej správy

Príloha č.3 Návrh programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa

1. Vybavovanie podnetov fyzických a právnických osôb

1.1 Právny základ činnosti verejného ochrancu práv

Verejný ochranca práv je nezávislý ústavný orgán, ktorý sa v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom podieľa na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo s princípmi demokratického a právneho štátu.

Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa vzťahuje na orgány štátnej správy, orgány územnej samosprávy, právnické osoby a fyzické osoby, ktoré podľa osobitného zákona rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy. **Nevzťahuje sa** na Národnú radu Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky, vládu Slovenskej republiky, Ústavný súd Slovenskej republiky, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, spravodajské služby, na rozhodovacie právomoci vyšetrovateľov Policajného zboru, prokuratúru a na súdy s výnimkou štátnej správy súdov a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu. Pôsobnosť verejného ochrancu práv sa nevzťahuje tiež na veci operačnej a mobilizačnej povahy.

Právna ochrana fyzických osôb a právnických osôb je zákonom o verejnom ochrancovi práv daná tým, že na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.

1.2 Počet podnetov a ich vybavenosť

Za necelé tri roky existencie inštitútu verejného ochrancu práv v Slovenskej republike bolo do Kancelárie verejného ochrancu práv doručených celkom **6 408 podnetov**.

Z celkového počtu bolo **za uplynulý rok** Kancelárii verejného ochrancu práv doručených **2 667 podnetov** fyzických a právnických osôb, čo dokazuje zvyšujúci sa záujem o činnosť verejného ochrancu práv pri ochrane základných práv a slobôd.

Za posledný rok svojej činnosti verejný ochranca práv a právnici jeho kancelárie dôsledne preskúmali a vybavili **3 664 podnetov fyzických a právnických osôb**.

Fyzické osoby môžu v styku s verejným ochrancom práv používať svoj materinský jazyk. Na verejného ochrancu práv sa v uplynulo roku činnosti obrátilo **39** podávateľom s písomným podnetom **v inom ako jazyku slovenskom**. Z nich 1 bol podaný v ukrajinskom jazyku, ostatných 38 v jazyku maďarskom.

1.3 Zvýšenie efektívnosti činnosti verejného ochrancu práv

Počet vybavených podnetov dokazuje, že Kancelária verejného ochrancu práv pozitívne napĺňa jeden z jej prioritných cieľov, a to zníženie deficitu medzi doručenými

a vybavenými podnetmi. Kancelárii verejného ochrancu práv sa podarilo vybaviť **5 639 podnetov**. **Vybavenosť v súčasnosti predstavuje 88% z celkového počtu podnetov.**

Pre porovnanie uvádzame, že vybavenosť podnetov bola po prvom roku činnosti 34% a po druhom roku 53% z celkového počtu doručených podnetov.

1.4 Dôvody zvýšenia efektívnosti činnosti

Po zabezpečení legislatívnych, priestorových a finančných predpokladov sa Kancelárii verejného ochrancu práv podarilo **personálne dobudovanie**, ktoré umožnilo prijímať **interné organizačné opatrenia**, ktoré úspešne viedli k zvyšovaniu efektivity činnosti odrážajúcej sa predovšetkým v skracovaní doby vybavenosti podnetov v prospech ich podávateľov.

Doba vybavenosti podnetov je výraznou mierou závislá od súčinnosti dotknutých orgánov verejnej správy, od rýchlosti predkladania požadovaných informácií, vysvetlení, spisov, dokladov i prijímania odporúčaných opatrení na nápravu zistených nedostatkov. Zákon o verejnom ochrancovi práv nestanovuje lehotu orgánom verejnej správy, v ktorej sú povinné odpovedať na požiadavky verejného ochrancu práv. Na túto skutočnosť upozorňujeme v správe o činnosti zákonodárny zbor už po tretíkrát. Verejnému ochrancovi práv sa podarilo **etablovať do systému mimosúdnej právnej ochrany**, predstavitelia orgánov verejnej správy rešpektujú verejného ochrancu práv a jeho návrhy opatrení.

Na zvyšovanie efektívnosti činnosti má významný vplyv i **zvyšovanie právneho vedomia občanov** smerom k pôsobnosti a právomociam verejného ochrancu práv. Kancelária verejného ochrancu práv venuje dôslednú pozornosť **propagačnej činnosti**, pravidelne organizuje výjazdy do regiónov, má pravidelne vyčlenený priestor v relácii Slovenského rozhlasu, má pravidelné rubriky úspešne vybavených podnetov v celoštátnych i regionálnych denníkoch, organizuje tlačové konferencie, prednášky, odborné konferencie, vydáva informačné letáky aj v jazykoch národnostných menšín, ktoré v styku s verejným ochrancom práv používajú jazyk svojej menšiny.

1.5 Zvýšenie počtu podnetov v pôsobnosti verejného ochrancu práv

Cielená propagačná činnosť Kancelárie verejného ochrancu práv smerom k zvyšovaniu právneho vedomia občanov v oblasti ochrany základných práv a slobôd sa odráža aj vo zvyšovaní počtu podnetov v pôsobnosti verejného ochrancu práv.

Kancelária verejného ochrancu práv eviduje zvýšenie počtu prípadov v pôsobnosti verejného ochrancu práv v regionálnych pôsobiskách už po krátkom čase pôsobenia. Po pravidelnom propagovaní úspešne vybavených podnetov v Slovenskom rozhlase a v pravidelných rubrikách v celoštátnych i regionálnych denníkoch sa zvyšuje počet občanov, ktorí písomne a vo zvýšenom počte aj osobne v sídle kancelárie sa obracajú na verejného ochrancu práv s podnetmi v pôsobnosti verejného ochrancu práv.

V prvom roku činnosti Kancelárie verejného ochrancu práv bolo z celkového počtu podnetov v pôsobnosti verejného ochrancu práv 35% podnetov, v druhom roku to bolo už 40% z celkového počtu podnetov. Súčasných **46% podnetov v pôsobnosti verejného**

ochrancu práv je porovnateľných so skúsenosťami v iných európskych krajinách, v ktorých inštitút ombudsmana pôsobí dlhšie časové obdobie a sú na vyššom stupni personálnej a materiálnej vybavenosti.

Skutočnosťou, ktorá výrazne ovplyvňuje počet podnetov mimo zákonom danej pôsobnosti je najmä to, že podania fyzických a právnických osôb sa vo viacerých prípadoch **netýkajú základných práv a slobôd**, tak ako sú uvedené v Ústave Slovenskej republiky a v medzinárodných dokumentoch. Verejný ochranca práv nemôže zasahovať ani do súkromnoprávných sporov medzi fyzickými a právnickými osobami, medzi fyzickými osobami navzájom ani právnickými osobami navzájom, s ktorými sa podávateľia často na verejného ochrancu práv obracajú.

1.6 K právomoci verejného ochrancu práv

Občania vo svojich podaniach často namietajú nedostatočné právomoci verejného ochrancu práv. Najčastejšie ide o prípady, keď vo veci **nejde o základné práva a slobody** podľa Ústavy Slovenskej republiky, ale **ide o konanie, rozhodovanie či nečinnosť orgánu verejnej správy** a verejný ochranca práv nemôže do veci vstupovať, nemôže byť nápomocný, napriek tomu, že to občania očakávajú, napr. pridelovanie sociálnych bytov rodinám s maloletými deťmi s ťažkým zdravotným postihnutím, rušenie materských škôlok v obciach a pod.

Ako nedostatočná sa podávateľom podnetov javí absencia pôsobnosti verejného ochrancu práv voči právnickým a fyzickým osobám, ktoré **nerozhodujú** o právach a povinnostiach v oblasti verejnej správy, ale svojou činnosťou **autoritatívne zasahujú mimo rozhodovania** podľa procesných predpisov do ich právneho postavenia garantovaného Ústavou Slovenskej republiky, napr. Ústav pamäti národa v súvislosti s ochranou osobných údajov a osobnosti, Slovenský pozemkový fond v súvislosti s ochranou vlastníctva, v súvislosti s právom na obhajobu aj Slovenská advokátska komora či Slovenská komora exekútorov v súvislosti so základným právom na ochranu vlastníctva.

Podávateľia podnetov sa často obracajú na verejného ochrancu práv so žiadosťou o podanie opravného prostriedku, zastupovanie účastníka konania alebo žiadosť o dozor nad postupom súdu pri prejednávaní vecí. Je však potrebné uviesť si, že verejný ochranca práv nie je univerzálnym orgánom ochrany práv, ale orgánom so špecificky danou pôsobnosťou a prostriedkami, ktoré sa môžu podávateľom javiť ako nedostatočné, najmä keď už využili všetky dostupné a účinné prostriedky nápravy a k náprave podľa želania nedošlo. Verejný ochranca práv však nemôže zasahovať do nezávislého postavenia súdnej moci. Verejný ochranca práv síce doplnil sústavu orgánov ochrany práva, ale nenahrádza ich.

1.7 Návrh opatrení

Vyslovujeme presvedčenie, že v záujme efektívnejšej práce a dosiahnutia nápravy by verejný ochranca práv mal mať oprávnenie podať návrh na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (čl. 130 Ústavy SR) a mala by byť rozšírená jeho pôsobnosť v záujme dobrého spravovania štátu (podrobnejšie v kapitole „K niektorým zásadám novelizácie zákona o verejnom ochrancovi práv“).

2. Porušenia Ústavy Slovenskej republiky

2.1 Zvýšenie počtu preukázaných porušení základných práv a slobôd

V prvom roku činnosti boli verejným ochrancom práv preukázané **4 porušenia základných práv a slobôd**, v druhom roku činnosti to bolo **21 porušení** základných práv a slobôd. Za obdobie uplynulého roka sa verejnemu ochrancovi práv podarilo preukázať ďalších **131 prípadov** porušenia základných práv a slobôd zaručených Ústavou Slovenskej republiky.

2.2 Preukázané porušenia základných práv a slobôd

Z počtu 131 porušení základných práv a slobôd od marca 2004 verejný ochranca práv zistil v **111 prípadoch zbytočné priet'ahy** v konaní v rozpore s **článkom 48 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky**. Najčastejšie dochádza k zbytočným priet'ahom v konaní a rozhodovaní súdov. Vo viacerých prípadoch boli zbytočné priet'ahy preukázané v konaní na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, správach katastra, mestských a obecných úradoch, i na ministerstve. Opakovane dochádzalo k zbytočným priet'ahom v konaní na okresných úradoch, po ktorých zrušení zbytočné priet'ahy v tej istej veci opätovne vo viacerých prípadoch pokračovali aj na obvodných úradoch a úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny. Množia sa prípady zbytočných priet'ahov v konaní Sociálnej poisťovne – ústredia.

Porušenia základných práv a slobôd preukázané počas existencie inštitútu verejného ochrancu práv sa dotýkali **základných ľudských práva a slobôd** podľa 2. oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky, **politických práv** podľa 3. oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky, **hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv** podľa 5. oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky, **práva na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva** podľa 6. oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky a **práva na súdnu a inú ochranu** podľa 7. oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky.

Verejný ochranca práv okrem zbytočných priet'ahov zistil za uplynulý rok činnosti:

- pri preskúvaní deviatich podnetov v rovnakej veci **porušenie článku 13 ods.3 Ústavy Slovenskej republiky**, podľa ktorého zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky / prípad externých študentov odstúpený vláde Slovenskej republiky/,

- v troch prípadoch porušenie **základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu ako aj pri strate žiteľa** podľa článku 39 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky, a to úradom práce, sociálnych vecí a rodiny zamietnutím peňažného príspevku za opatrovanie maloletej dcéry s ťažkým zdravotným postihnutím a Sociálnou poisťovňou - ústredie nesprávnym posúdením skutočného stavu veci a následným zamietnutím nároku na vdovský dôchodok a rovnako Sociálnou poisťovňou - ústredie neoprávneným zastavením vyplácania invalidného dôchodku,

- v dvoch prípadoch porušenie **práva na informácie** garantovaného článkom 26 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky, v oboch prípadoch išlo o nesprávne konanie starostov obcí, v jednom prípade neposkytovaním informácií v štátnom jazyku, v druhom prípade starosta konal so zbytočnými priet'ahmi vo veci požadovania informácií o skládke odpadu, čím súčasne porušil aj právo na včasné a úplné informácie o stave životného

prostredia a o príčinách a následkoch tohto stavu podľa **článku 45 Ústavy Slovenskej republiky**,

- v dvoch prípadoch **porušenie ústavného princípu právneho štátu zásady legality**, a to úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý nezákonne prerušil konanie z dôvodu, že nebol posudkovo zhodnotený zdravotný stav dotknutej osoby a nezákonným postupom orgánu colnej správy vo veci odpustenia povinnosti zaplatiť colný dlh za nedodržanie povinnosti spätného vývozu tovaru spoločnosti pre pomoc zdravotne postihnutým a sociálne znevýhodneným,

- **porušenie slobody pobytu podľa článku 23 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky** konaním starostu obce, ktorý bezdôvodne odmietal udeliť trvalý pobyt v obci,

- **porušenie práva podľa článku 35 ods.3 Ústavy Slovenskej republiky**, podľa ktorého občania majú právo na prácu a **štát v primeranom rozsahu hmotne zabezpečuje občanov**, ktorí nie z vlastnej viny nemôžu toto právo vykonávať, a to nevyplatením mzdy z garančného fondu Národného úradu práce,

- **porušenie práva na ochranu zdravia podľa článku 40 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky**, umiestnením odsúdeného nefajčiara vo výkone trestu odňatia slobody medzi fajčiarov,

- **porušenie článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky**, domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva, v prípadoch ustanovených zákonom, na príslušnom orgáne Slovenskej republiky, tým že Fond náhradného výživného nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami upravujúcimi konanie o náhradnom výživnom a neoprávnene zastavil konanie o vyplatenie náhradného výživného a

- **porušenie ústavného princípu zákazu retroaktivity** neoprávneným účtovaním doplatku k poukazu na rekreačný pobyt vo forme rodinnej rekreácie Liečebno-rehabilitačným strediskom Zboru väzenskej a justičnej stráže.

2.3 Analýza preukázaných porušení základných práv a slobôd

Z preskúmania podnetov za trojročnú históriu pôsobenia verejného ochrancu práv v Slovenskej republike jednoznačne vyplýva, že najčastejšie dochádza k **porušovaniu článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky**. K zbytočným priet'ahom v konaní a rozhodovaní dochádza na súdoch, ako aj ostatných orgánoch verejnej správy, ktoré podľa osobitných predpisov rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb. (V prílohe č.2 je uvedený prehľad orgánov verejnej správy, v ktorých konaní verejný ochranca práv preukázal zbytočné priet'ahy.)

Podstatou práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa v danom prípade nachádza osoba uplatňujúca si svoj právom chránený záujem na riešení svojho základného práva. Právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nemožno hodnotiť ako právo, ktoré sa výslovne spája so súdnym konaním, ani ako právo, ktoré je výlučne späté so súdnou mocou. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, podľa ktorého účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie už spomínaného stavu

právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, II. ÚS 33/1999). O odstránenie právnej neistoty prostredníctvom rozhodnutia sa osoba uchádza nielen v konaní pred orgánmi súdnej moci, ale aj v konaní pred orgánmi verejnej správy. Preto aj v konaní pred týmito orgánmi má oprávnený subjekt právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (II. ÚS 62/1999). Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v konaní je porušené v prípade, ak k prietahom došlo zavinením orgánu štátu. To vyplýva zo samotnej podstaty garancie, ktorú štát prevzal v základnom zákone štátu, v Ústave Slovenskej republiky. Vychádzajúc z už ustálenej judikatúry, pri rozhodovaní o tom, či došlo k zbytočným prietahom v konaní, každý konkrétny prípad posudzujeme podľa troch základných kritérií: právnej a skutkovej zložitosti veci, správania sa účastníkov konania a postupu orgánu štátu, pričom sa tento stav právnej neistoty odstráni až právoplatným rozhodnutím vo veci.

Verejný ochranca práv zistil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v 15 súdnych konaniach, ktoré **trvali viac ako 10 rokov** a v 14 súdnych konaniach v trvaní **viac ako 5 rokov**. Medzi najdlhšie trvajúce súdne konania, patria najmä **dedičské konania** a **vysporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov**. Osem prípadov **súdnych konaní** v trvaní **viac ako tri roky**, v ktorých verejný ochranca práv preukázal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa **týkalo maloletých detí**, išlo o konania vo veciach určovania otcovstva, styku rodičov s maloletými deťmi po rozvode a určovania výživného na maloleté deti. Riešeným prípadom prietáhov v súdnom konaní verejným ochrancom práv je aj prípad nevyhotovenia a nedoručenia rozsudku dva roky po jeho vyhlásení, a to aj napriek nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z októbra roku 2002, ktorý konštatoval zbytočné prietahy v konaní a priznal sťažovateľovi finančné odškodnenie vo výške 150 000Sk.

Príklad z preukázaných zbytočných prietáhov v súdnom konaní v roku 2004

O pomoc požiadali rodičia, ktorým pri dopravnej nehode zahynula ich 20 ročná dcéra vinou podnapitej vodičky. Vyšetrovateľ ich oboznámil s výsledkami vyšetrovania ešte v decembri roku 2000. Prípad sa dostal na okresný súd. Rodičia sa na súde viackrát informovali, prečo sa vo veci nekoná a po rokoch čakania požiadali verejného ochranca práv o pomoc. V liste uviedli aj podozrenie, že vodičke sa úspešne darí vec oddaľovať. Považovali za neveriteľné, ako uviedli vo svojom liste, že „ich dieťa už 5 rokov nežije a osoba, ktorá to spôsobila chodí po slobode“. Ako uviedli „dcérku nám už nikto nenahradí, boli by sme však veľmi radi, keby sme mohli aspoň povedať, že zákony a spravodlivosť v našom štáte platia pre každého“.

Súd sa bránil tým, že vec rozhoduje v poradí už štvrtý sudca. Prvá sudkyňa bola trvalo preložená na iný súd, druhý sudca sa vzdal funkcie, tretia sudkyňa bola zaťažená rozsiahlou agendou opatrovateľských vecí. Keď bol súd posilnený novými sudcami, jednému z nich bola predmetná vec pridelená už ako štvrtému v poradí.

Po preskúmaní všetkých skutočností bolo jednoznačne preukázané **porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov**. Predsedu okresného súdu sme požiadali o vykonanie opatrení, ktoré bezodkladne zabezpečia plynulosť konania. Vec, už plynulého konania sme sledovali až do rozhodnutia, po ktorom nám bol opätovne doručený list od rodičov mŕtvej dcérky:

„Vaším pričinením sme sa v novembri roku 2004 zúčastnili súdneho pojednávania, pri ktorom obžalovaná bola odsúdená na dva roky nepodmienečne. Určite tento trest nemôže nahradiť ľudský život, ale aspoň sa to všetko po piatich rokoch dotiahlo do nejakého konca.....

Úprimne sa priznávame, že sme neverili, že sa to podarí doriešiť. **O to viac sme milo**

prekvapení, že existuje u nás inštitúcia, ktorá dokáže pomôcť bez akejkoľvek náhrady aj obyčajným občanom. Za vyriešenie nášho prípadu Vám patrí veľké poďakovanie a uznanie.“

Medzi najčastejšie namietané zbytočné prietahy v podnetoch fyzických a právnických osôb, okrem prietahov súdnych konaniach, patria konania úradov práce, sociálnych vecí a rodiny o priznanie peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia podľa zákona č. 195/1998Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, ďalej konanie Sociálnej poisťovne - ústredia pri rozhodovaní o nárokoch na dávky z dôchodkového poistenia podľa zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, konania na katastrálnych úradoch o zápis práv do katastra nehnuteľností podľa zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov a v neposlednom rade konania Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky podľa zákonov č. 305/1999 Z.z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov v znení neskorších predpisov, č. 255/1998 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov a č. 105/2002 Z.z. o poskytnutí jednorazového finančného príspevku príslušníkom československých zahraničných alebo spojeneckých armád, ako aj domáceho odboja v rokoch 1939 – 1945 v znení neskorších predpisov. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky však nemá zákonom ustanovené lehoty na vybavenie žiadostí.

Nedodržanie zákona úradom práce, sociálnych vecí a rodiny

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny nekonal vo veci viac ako 2 roky. V danej veci nebol ani vydaný posudok o zdravotnom stave.

Podľa zákona o sociálnej pomoci, ak je podkladom na rozhodnutie o poskytnutí peňažného príspevku posudok príslušného orgánu, lehota na vydanie rozhodnutia je 60 dní. Ak nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu rozhodnúť ani v 60-dňovej lehote, môže príslušný orgán v druhom stupni lehotu predĺžiť najviac o 30 dní.

Po našom zásahu v danej veci a realizácii nami navrhnutých opatrení, príslušný úrad bezodkladne vydal rozhodnutie, ktorým podávateľovi podnetu priznal príspevok za opatrovanie maloletého dievčatka s ťažkým zdravotným postihnutím.

Zbytočné prietahy v konaní namietajú podávatelia aj v konaniach na **orgánoch územnej samosprávy**, najčastejšie v stavebných konaniach.

Takýmto prípadom je aj konanie starostu obce, na ktorú sa obrátil podávateľ podnetu ako na príslušný stavebný úrad po prechode kompetencií. Starosta vôbec nevedel ako v danom prípade postupovať a z uvedeného dôvodu vo veci nekonal. V ďalšom postupe bol usmernený až právnikmi kancelárie pri preskúmaní podnetu. Obdobným prípadom sú zbytočné prietahy v konaní o opatrovateľskej službe spôsobené neznalosťou legislatívy zo strany starostu, ktorý práve z dôvodu neznalosti príslušných právnych predpisov viac ako rok nevydal rozhodnutie vo veci.

2.4 Podnety k diskriminácii

Článok 12 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje základné práva a slobody sa na území Slovenskej republiky všetkým **bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie.** Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podávateľia podnetov sa často cítia byť diskriminovaní. Za diskriminačné považujú napr. ustanovenia zákona o sociálnom poistení vo veci týkajúcej sa vdoveckého dôchodku a taktiež ustanovenia upravujúce výpočet starobného dôchodku. Naši občania i cudzinci, vo výkone väzby často namietajú, že sú vo väzbe z dôvodu diskriminácie, nakoľko sú napr. maďarskej alebo rómskej národnosti. Aj dôvody zbytočných priet'ahov v konaní podávateľia často krát hľadajú vo svojej príslušnosti k národnostnej menšine.

Počas existencie inštitútu verejného ochrancu práv v Slovenskej republike **nebolo preskúmaním podnetov preukázané porušenia práv národnostných menšín a etnických skupín podľa 4. oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky.**

Zaznamenali sme však prípad, v ktorom sa podávateľ sťažoval, že všetky informácie vysielané v miestnom rozhlase sú iba v jazyku národnostnej menšiny. Preskúmaním podnetu bolo preukázané, že **konaním obecného úradu bolo porušené ustanovenie článku 26 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého** orgány verejnej moci majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Z § 5 ods. 4 zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov vyplýva, že vysielanie regionálnych alebo lokálnych televíznych staníc, rozhlasových staníc a rozhlasových zariadení sa zásadne uskutočňuje v štátnom jazyku. Iné jazyky sa smú používať pred odvysielaním a po odvysielaní danej relácie v štátnom jazyku. Po našom zásahu došlo k náprave a zo strany starostu bol daný prísľub, že všetky informácie budú v miestnom rozhlase odvysielané v jazyku slovenskom a maďarskom.

2.5 Návrh opatrení

Tak ako sme konštatovali aj v predchádzajúcich správach o činnosti verejného ochrancu práv pre zlepšenie situácie v odstraňovaní zbytočných priet'ahov je potrebné v rámci výkonu súdництва uskutočniť príslušné **systemové zmeny**, ktoré nie sú v právomoci verejného ochrancu práv, ale Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

Problém **zbytočných priet'ahov v konaní ostatných orgánov verejnej správy** musia riešiť príslušné rezorty. Prevenciu daného stavu vidíme aj pri prijímaní nových právnych úprav. Legislatívny proces musí brať ohľad na možnosti orgánov verejnej správy dostatočne sa odborne i materiálne - technicky pripraviť na reformné kroky a rátať s problémami v aplikačnej praxi z pohľadu organizačno-technického charakteru, najmä ak vznikajú nové inštitúcie, alebo výrazným spôsobom sa zasahuje do pôsobnosti existujúcich, nakoľko môže dôjsť k **reálnemu nebezpečenstvu porušovania základných práv a slobôd** podľa čl.48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky prerokovania vecí bez zbytočných priet'ahov. Ako príklad môžeme uviesť Sociálnu poisťovňu v súvislosti s dôchodkovou reformou.

Problémy občanov pri vybavovaní žiadostí na odškodnenie by vyriešilo stanovenie lehoty na ich vybavenie Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky novelizáciou príslušných právnych predpisov.

3. Súčinnosťné konanie pri vybavovaní podnetov

3.1 Právomoci verejného ochrancu práv pri vybavovaní podnetu

Pri vybavovaní podnetu je verejný ochranca práv oprávnený vstupovať do objektov orgánov verejnej správy, vyžadovať od orgánu verejnej správy, aby mu poskytovali potrebné spisy a doklady, ako aj vysvetlenia k veci, ktorej sa podnet týka, klásť otázky zamestnancom orgánov verejnej správy, hovoriť aj bez prítomnosti iných osôb s osobami, ktoré sú zaistené v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova a v celách policajného zaistenia.

Orgány verejnej správy sú povinné na žiadosť verejného ochrancu práv poskytnúť mu informácie a vysvetlenia, umožniť mu nahliadnutie do spisu alebo požičať mu spis, predložiť mu písomné stanovisko ku skutkovým a k právnym otázkam, vysporiadať sa s dôkazmi, ktoré navrhne v odôvodnení rozhodnutia, vysporiadať sa s opatreniami, ktoré navrhne, vykonať opatrenia, ktoré navrhne v prípade ich nečinnosti, ak vykonanie takých opatrení vyplýva zo zákona alebo z iného všeobecne záväzného predpisu, umožniť mu prítomnosť na ústnom prejednávaní a klásť účastníkom konania a osobám zúčastneným na prejednávaní otázky.

Verejný ochranca práv a právnici jeho kancelárie na základe jeho splnomocnenia využívajú všetky zákonom dané oprávnenia na preskúmanie podnetov fyzických a právnických osôb. Najrýchlejšou a najmä v prospech podávateľov najoperatívnejšou metódou je vybavenie podnetov fyzických a právnických osôb telefonickou komunikáciou tak s orgánmi verejnej správy ako aj so samotným podávateľom podnetu. Žiadosť o poskytnutie informácie a vysvetlenia telefonicky umožňuje v jednotlivých prípadoch operatívne získanie niektorých predovšetkým doplňujúcich informácií, napr. vytýčenie termínu pojednávania, dátum vyhotovenia rozsudku. Osobné stretnutia, na ktorých je možné bezprostredne klásť otázky a priamo reagovať na odpovede, prípadne žiadať doplňujúce informácie, sa osvedčili ako najefektívnejší spôsob získania informácií nevyhnutných na preskúmanie podnetu. Písomná žiadosť o poskytnutie informácie a o predloženie písomného stanoviska vo väčšine prípadov je nevyhnutnou súčasťou pre vybavenie podnetu. Ako najúčinnšie oprávnenie verejného ochrancu práv najmä pri preskúmaní zbytočných prietahov v konaní sa javí nazeranie do spisov, najmä v prípadoch dlhotrvajúcich súdnych konaní a konaní ostatných orgánov verejnej správy. Dokumenty tvoriace súčasť spisového materiálu sú cenným podkladom pre objektivizáciu pomerov podávateľa podnetu, nakoľko sa stretávame aj so zamlčováním či skresľovaním skutočného stavu. Rovnako voči orgánom verejnej správy sa toto oprávnenie prejavuje ako jedno z najefektívnejších najmä v prípadoch preukazovania vyhotovenia a doručenia písomností účastníkom konania.

3.2 Súčinnosť s orgánmi verejnej správy

Môžeme opakovane konštatovať, že **predstavitelia orgánov verejnej správy rešpektujú verejného ochrancu práv a jeho návrhy opatrení.** V prevažnej väčšine prípadov preskúmania podnetov zamestnanci orgánov verejnej správy upozornenia

zamestnancov Kancelárie verejného ochrancu práv prijali nie ako kritiku, ale ako **pomoc pri odstraňovaní nedostatkov** zistených verejným ochrancom práv.

Ako veľmi dobrú hodnotíme spoluprácu s **prokuratúrou, Zborom väzenskej a justičnej stráže, predsedami súdov, osobitne krajských súdov, Sociálnou poisťovňou - ústredím**. Bezodkladné predkladanie požadovaných informácií **na náležitej odbornej úrovni** pri vybavovaní podnetov sme opakovane zaznamenali v súčinnosti s **Ministerstvom obrany Slovenskej republiky**.

3.3 Súčinnosť so štátnou správou súdov

Opakovane môžeme konštatovať, že spolupráca **so štátnou správou súdov** je na veľmi dobrej úrovni. Predsedovia súdov už pri žiadosti verejného ochrancu práv o stanovisko vo veci sami navrhujú a prijímajú opatrenia tak, aby vec bola bez zbytočných prieťahov ukončená právoplatným rozhodnutím vo veci.

K zefektívneniu spolupráce so štátnou správou súdov významne prispelo aj stretnutie verejného ochrancu práv s predsedami krajských súdov, ktoré prinieslo ďalšie konkrétne praktické opatrenia pri odstraňovaní zbytočných prieťahov zavinených súdom. Obidve strany ocenili operatívne odstraňovanie zbytočných prieťahov v súdnych konaniach bezprostredne po apele verejného ochrancu práv a zároveň sa dohodli aj na pravidelných pracovných stretnutiach.

Za všetky zdôvodnenia prieťahov v konaní si dovoľujeme odcitovať zo stanoviska predsedníčky Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom:

„ Je mi ľúto, že v predmetnej veci, ale aj v stovkách ďalších vecí súd nekonal bez prieťahov. Obsadenie súdu sudcami je však od vzniku súdu v roku 1997 nedostatočné. Tento fakt zapríčiniť, že sudcovia majú vo svojich oddeleniach okolo 800 nevybavených vecí. Za tejto situácie nie je možné zabezpečiť vybavovanie vecí bez prieťahov. Zmenu nie je možné dosiahnuť ani inou organizáciou práce. Jediným riešením je zvýšenie počtu sudcov. Opakovane som upozorňovala na zlý stav na súde tak nadriadený súd , ako aj Ministerstvo spravodlivosti SR a žiadala o doplnenie počtu sudcov úmerne nápadu vecí. Stav sa však výrazne nezmenil, súd má v súčasnej dobe 8 sudcov...“

3.4 Súčinnosť so Zborom väzenskej a justičnej stráže

Včasné a vyčerpávajúce odpovede na dopyty verejného ochrancu práv a výrazná ochota prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov sa prejavuje v konaní predstaviteľov **Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže a riaditeľov Ústavov na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody**. Bezproblémovo sú verejnému ochrancovi práv umožňované návštevy obvinených a odsúdených v ústavoch na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody. Pri zistení ojedinelých porušení pristupujú k prijímaniu opatrení nielen v danej veci, ale aj na predchádzanie obdobných problémov v budúcnosti.

Verejný ochranca práv sa pravidelne zúčastňuje na poradách vedúcich pracovníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže vrátane celoslovenských. Predmetom stretnutí je aj prehlbovanie ďalšej spolupráce s dôrazom na ochranu základných práv a slobôd obvinených a odsúdených vo výkone väzby a trestu odňatia slobody, ďalej najmä aktuálna problematika

prijímania nových trestnoprávných kódexov a súvisiace zmeny v právnej úprave výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody, osobitne aj vo vzťahu k mladistvým páchatel'om.

Verejný ochranca práv inicioval stretnutie s predsedom Slovenskej advokátskej komory a s generálnym riaditeľom Zboru väzenskej a justičnej stráže s hlavnou témou stretnutia zabezpečiť **právo na obhajobu** v jeho najširšom význame v miestach, kde sa vykonáva väzba a trest odňatia slobody, a to najmä v súvislosti s možnosťou slobodného prístupu k zoznamu advokátov, ktorá vyplynula z podaní obvinených a odsúdených doručených verejnému ochrancovi práv. Prítomní sa zhodli aj na potrebe rozšíriť možnosti styku obhajcu s obvineným vo výkone väzby, v potrebe riešenia problému poskytovania bezplatnej právnej pomoci sociálne slabším vrstvám obyvateľstva a tiež potrebe rekodifikácie trestnoprávných noriem na Slovensku.

Podávatelia podnetov z ústavov na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody najčastejšie namietajú neexistenciu dôvodov väzby, jej dĺžku a nezákonnosť, vykonštruovanosť obvinenia, spôsobovanie priet'ahov vyšetrovateľmi, namietajú priebeh dokazovania, rozhodovanie súdu o väzbe a treste, nedostatočnú spoluprácu s ustanoveným obhajcom. Ďalej žiadajú verejného ochrancu práv o prešetrenie celej trestnej veci, o dohľad nad súdnym konaním a o zastupovanie v danej veci. Časté sú žiadosti o osobnú návštevu v ústavoch na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody. Ďalej namietajú podmienky výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody – požičiavanie kníh, diétne stravovanie, stravovanie na základe náboženského vyznania, neskoré zasielanie povolení na návštevu rodine obvineného, otváranie korešpondencie, počet návštev v ústavoch na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody, zlú stravu, nedostatočnú zdravotnú starostlivosť, chlad v celách. Pri osobných stretnutiach s obvinenými alebo odsúdenými najviac namietajú rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní, a to najmä prokuratúry a súdu, na ktoré sa však naša pôsobnosť nevzťahuje.

Preskúmaním podnetov obvinených a odsúdených sme nezistili porušenie základných práv a slobôd. V jednom prípade bolo sporné či bola zo strany orgánov činných v trestnom konaní dodržaná lehota na predvedenie zadržanej osoby pred zákonného sudcu. Prípade bol verejným ochrancom práv postúpený na **špeciálnu prokuratúru**.

Porušenie základného práva vo výkone trestu odňatia slobody

So žiadosťou o ochranu svojich práv nefajčiara sa na verejného ochrancu práv obrátil odsúdený na trest odňatia slobody na 10 rokov nepodmienečne so zaradením do III. nápravno-výchovnej skupiny, ktorému bolo súdom nariadené psychiatricko-sexuologické liečenie ústavnou formou v ústave na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody. Verejný ochranca práv preskúmaním podnetu zistil porušenie **článku 40 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na ochranu zdravia** a požiadal o prijatie opatrení na dodržiavanie §7 ods.1 **zákona 377/2004Z.z. o ochrane nefajčiarov**. Riaditeľ ústavu, v ktorom je odsúdený umiestnený obratom prijal opatrenia: odsúdený bol premiestnený na inú celu, uplatnil požiadavku na Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže o finančné prostriedky potrebné k stavebnej úprave priestorov psychiatrického oddelenia a zaviazal sa, že v nasledujúcom období budú predvolávaní odsúdení z ústavov na výkon súdom nariadeného ochranného liečenia tak, aby bolo možné zabezpečiť oddelené ubytovanie odsúdených nefajčiarov.

3.5 Súčinnosť s Prokuratúrou Slovenskej republiky

Zákon o verejnom ochrancovi práv predpokladá súčinnosť verejného ochrancu práv s prokuratúrou vo viacerých ustanoveniach.

Ak verejný ochranca práv zistí, že v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody, disciplinárne tresty vojakov, ochranné liečenie, ochranná výchova, ústavné liečenie alebo ústavná výchova, alebo v cele policajného zaistenia je nezákonne držaná osoba, túto skutočnosť bezodkladne oznámi príslušnému prokurátorovi ako podnet na postup podľa osobitného zákona a upovedomí správu takého miesta a dotknutú osobu.

Ak sa podnet týka preskúmania právoplatného rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo ak verejný ochranca práv dospeje k záveru, že rozhodnutie orgánu verejnej správy je v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom, postúpi vec na vybavenie príslušnému prokurátorovi, prípadne urobí iné opatrenie, o čom upovedomí podávateľa podnetu. To isté môže urobiť aj s podnetom, ktorý obsahuje návrhy takých opatrení, ktoré patria do pôsobnosti prokuratúry.

Obdobne postupujeme aj v prípade, ak pri vybavovaní podnetu verejný ochranca práv zistí skutočnosť nasvedčujúcu tomu, že pri činnosti orgánu verejnej správy bol spáchaný trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo disciplinárne previnenie alebo že bola porušená povinnosť ustanovená zákonom. Vec oznámime príslušnému orgánu.

Prokurátor je povinný v lehotách ustanovených zákonom oznámiť verejnému ochrancovi práv opatrenia, ktoré vykonal na odstránenie nezákonnosti.

Verejný ochranca práv počas svojej činnosti postúpil príslušnému prokurátorovi, Generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky i špeciálnemu prokurátorovi celkom **121 podnetov fyzických a právnických osôb**. Išlo najmä o prípady sťažností na postup orgánov činných v trestnom konaní, žiadosti o podanie sťažnosti pre porušenie zákona, preskúmania právoplatných rozhodnutí orgánov verejnej správy, najmä v stavebnom konaní s podozrením na nezákonnosť, prípad odopretia nahliadnuť do bezpečnostného spisu Národným bezpečnostným úradom, uznesenie obecného zastupiteľstva o zaplatení príspevku na odpredaj pozemkov, podozrenie z nezákonnosti uznesenia samosprávneho kraja o odvolaní z funkcie, zamietnutie žiadosti cudzinca o povolenie na trvalý pobyt Úradom hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky, ktorý nevedel preukázať, že pracuje, prípad, v ktorom občianske združenie namietalo spôsob výkonu kontroly zamestnancov samosprávneho kraja v domácnostiach klientov, v ktorých poskytuje opatrovateľské služby a ďalšie.

Prípad postúpenia podnetu príslušnej okresnej prokuratúre

Boli sme upozornení na zrušenie prevádzky materských škôl v obci. Preskúmaním podnetu sme zistili, že vo veci bolo vydané uznesenie obecného zastupiteľstva o rušení materských škôl v súlade s racionalizáciou siete škôl a školských zariadení v záujme účelného nakladania s prostriedkami štátneho rozpočtu. Na základe uvedeného uznesenia mala starostka obce vykonať opatrenia na schválenú zmenu organizácie materských škôl, a to podľa ustanovenia § 17 zákona č. 596/2003 Z. z. do 30.4.2004 podať na Ministerstvo školstva Slovenskej republiky žiadosť o vyradenie predmetných škôl zo siete škôl a školských zariadení a po vydaní rozhodnutia o vyradení škôl zo siete škôl a školských zariadení podľa § 23 zákona č. 596/2003 Z. z. materské

školy zrušiť.

Vzhľadom k tomu, že sme preukázali, že zo strany starostky nebol dodržaný postup podľa zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, vyzvali sme ju, aby postup pri zrušení predmetných škôl bol uvedený do súladu so zákonom, a aby o vykonaných opatreniach informovala prednostu krajského školského úradu.

V súvislosti s informáciou, že zrušením dvoch materských škôl vznikol údajne neodôvodnene protiústavný stav, keď nezamestnaní, invalidní alebo rodičia na materskej dovolenke stratili možnosť umiestniť svoje deti v zostávajúcej materskej škole, je potrebné poukázať na ustanovenie § 2 a § 7 vyhlášky č. 353/1994 Z. z. o predškolských zariadeniach. Nárok na prijatie dieťaťa do predškolského zariadenia, ktoré nespĺňa kritéria stanovené v § 2 a § 7 cit. vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky je teda fakultatívny. Na základe prihlášky môže byť rozhodnuté o prijatí alebo neprijatí dieťaťa do konkrétneho predškolského zariadenia. Podľa písomného vyjadrenia starostky obce, pri prijímaní detí do materskej školy bude dodržaný postup podľa citovanej vyhlášky a prihlásené deti, ktoré majú odloženú školskú dochádzku alebo dovŕšili päť rokov veku, budú prijaté všetky.

Podnet nepatrí do pôsobnosti verejného ochrancu práv, nakoľko v konaní orgánov verejnej správy nešlo o porušenie základných práv a slobôd.

Keďže vo veci došlo k porušeniu povinnosti ustanovenej zákonom a to tým, že starostka obce podľa § 17 zákona č. 596/2003 Z. z. nepodala na Ministerstvo školstva Slovenskej republiky žiadosť o vyradenie predmetných škôl zo siete škôl a školských zariadení a materské školy zrušila, oznámili sme túto skutočnosť podľa príslušných ustanovení zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov **okresnej prokuratúre**, vo veci sme informovali aj obecné zastupiteľstvo.

3.6 Súčinnosť so Sociálnou poisťovňou

Napriek narastajúcemu počtu preukázaných porušení základných práv priet'ahmi v konaní, je naďalej spolupráca so **Sociálnou poisťovňou – ústredím** dobrá.

V priebehu roku 2004 i od začiatku roka 2005 evidujeme ďalší nárast počtu podnetov, v ktorých podávatelia namietajú neprimeranú dĺžku konania pri vybavovaní dôchodkov ako aj správnosť samotného rozhodnutia podľa zákona o sociálnom poistení.

Na riešenie uvedenej situácie bolo prijatých viacero opatrení, jedným z nich je navýšenie počtu odborných zamestnancov Sociálnej poisťovne - ústredia. Podľa poskytnutých informácií však odborná príprava novoprijatého zamestnanca na výkon odborných činností súvisiacich s rozhodovaním o nároku na dôchodok trvá minimálne rok. Vzhľadom k týmto okolnostiam, ako aj k obsahu podnetov považujeme za potrebné uviesť, že zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov bol uverejnený v Zbierke zákonov 27. novembra 2003 a účinnosť nadobudol 1. januára 2004. Toto krátke časové obdobie nevytvorilo dostatočný časový priestor na technicko-organizačnú prípravu nehovoriac o personálnom zázemí, t.j. prípravu pracovníkov na tak rozsiahlu zmenu v oblasti dôchodkovej reformy. Obdobná situácia nastala aj koncom minulého roka, kedy novela zákona o sociálnom poistení bola publikovaná v Zbierke zákonov až koncom decembra 2004 a účinnosť nadobudla dňom 1. januára 2005.

Porušenie Ústavy Slovenskej republiky Sociálnou poisťovňou

Podávateľka namietala postup Sociálnej poisťovne - ústredie, ktorá jej zamietla priznanie vdovského dôchodku napriek skutočnosti, že jej manžel bol ku dňu smrti poberateľom čiastočného invalidného dôchodku. O vdovský dôchodok požiadala v novembri 2003, rozhodnutím z 30. decembra 2003 bola jej žiadosť zamietnutá s odôvodnením, že nespĺňa podmienky nároku určené v ustanovení § 45 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov.

Preskúmaním podnetu sme zistili, že konaním Sociálnej poisťovne - ústredie **došlo k porušeniu základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu ako aj pri strate živila tak, ako ho definuje Ústava Slovenskej republiky v článku 39 ods. 1.**

Na základe žiadosti verejného ochrancu práv pracovníci Sociálnej poisťovne opätovne preskúmali predmetný dávkový spis. Šetrením bolo zistené nesprávne posúdenie skutočného stavu vecí a teda aj nároku na vdovský dôchodok. Na základe uvedeného bol rozhodnutím z 27. decembra 2004 priznaný vdovský dôchodok od 14. novembra 2003. Toto rozhodnutie bolo spoločne s ospravedlňujúcim listom doručené do piatich dní podávateľke podnetu.

3.7 Súčinnosť s územnou samosprávou

V uplynulom roku sme sa občanom Slovenskej republiky priblížili otvorením ďalších dvoch regionálnych pôsobísk, a to v Prešove a vo Veľkom Krtíši. Celkove verejný ochranca práv a právnicki jeho kancelárie pôsobia **v už ôsmych regionálnych pôsobiskách. Patríme medzi ojedinelé úrady, ktoré idú z vlastnej iniciatívy za občanom.** Naším cieľom je poskytnúť ďalšiu z možností ako využívať naše služby občanom miest a obcí celého Slovenska, ale aj pomôcť im efektívnejšie domáhať sa svojich základných práv a slobôd. Ďalej zámerom je pôsobiť na zvyšovanie právneho vedomia verejnosti a pokračovať v osvetovej činnosti ohľadne dodržiavania základných práv a slobôd v regiónoch Slovenska. Z doterajších skúseností v regionálnych pôsobiskách jednoznačne vyplýva poznanie, že občania v daných regiónoch možnosť osobného stretnutia s verejným ochrancom práv a odbornými pracovníkmi Kancelárie verejného ochrancu práv hodnotia pozitívne a o túto formu prejavujú veľký záujem. Termíny konzultácií sú obsadené aj na niekoľko mesiacov vopred.

Dnes už pravidelne prijímame občanov v Trenčíne, Žiline, Dohňanoch, Veľkom Mederi, Banskej Bystrici, Poprade, Prešove a vo Veľkom Krtíši. Primátori a starostovia oceňujú priblíženie pracoviska verejného ochrancu práv, a tým napomáhanie k ochrane základných práv a slobôd občanov v ich regiónoch. Osobitne by sme chceli oceniť výnimočnú snahu pomôcť občanom svojho regiónu primátorom mesta Veľký Meder.

Pri vybavovaní jednotlivých podnetov je potrebné našu súčinnosť hodnotiť z pohľadu rešpektovania návrhov opatrení verejného ochrancu práv predstaviteľmi orgánov územnej samosprávy, ktorí i sami navrhujú opatrenia v danej veci vrátane opatrení na predchádzanie obdobným prípadom porušovania základných práv a slobôd v budúcnosti. Upozornenia zamestnancov Kancelárie verejného ochrancu práv prijímajú skutočne ako **pomoc pri odstraňovaní nedostatkov** zistených verejným ochrancom práv. Časté sú zistenia, že v konaní orgánov samosprávy sa prejavuje neznalosť právnych predpisov.

Riešili sme prípad, keď starosta porušil právo na informácie i právo na včasné a úplné informácie o stave životného prostredia. Po upozornení oznámil toto opatrenie vo veci:

„Na obecný úrad bol prijatý do trvalého pracovného pomeru právnik, ktorého úlohou bude zabezpečovať dodržiavanie zákonov a ich aplikácia v práci obecného úradu“.

3.8 Súčinnosť s partnerskými inštitúciami v zahraničí

Prípady s cudzím prvkom, ktoré sme v uplynulom roku riešili majú v prevažnej väčšine charakter právnych rád a usmernení, ktoré boli požadované prevažne v prípadoch vymáhanie výživného napr. z Fínska, Bulharska, Nemecka i Rakúska.

Zo súčinnosti s partnerskými ombudsmanskými inštitúciami nevynímame ani spoluprácu s **Európskym ombudsmanom**. Európsky ombudsman sa zaoberá prípadmi zlej správy v inštitúciách a orgánoch Európskej únie. Predovšetkým rieši sťažnosti, ktoré dostáva od občanov Európskej únie a právnických osôb so sídlom v niektorom z členských štátov Európskej únie, týkajúcich sa nesprávneho úradného postupu inštitúcií alebo orgánov Európskej únie. V tejto súvislosti chceme zdôrazniť, že Európsky ombudsman nerozhoduje o sťažnostiach proti členským štátom Európskej únie alebo ich orgánom, a to ani v prípade, ak by sa podnet týkal implementácie komunitárneho i únieového práva. Európsky ombudsman nie je nadriadenou inštitúciou národným ombudsmanom, teda ani nášmu verejnému ochrancovi práv. Preto aj v niekoľkých desiatkach prípadov, v ktorých sa na Európskeho ombudsmana obrátili občania Slovenskej republiky so sťažnosťami na postup slovenských orgánov verejnej správy, Európsky ombudsman ich poučil, že nie je daná jeho pôsobnosť a o veci informoval verejného ochrancu práv Slovenskej republiky.

Kancelária verejného ochrancu práv má svojho styčného zástupcu (Liaison officer) vo vzťahu k Európskemu ombudsmanovi, prostredníctvom ktorého je zabezpečená permanentná spolupráca.

Verejného ochrancu práv Českej republiky sme o pomoc požiadali pri riešení zdĺhavého konania Českej správy sociálneho zabezpečenia. Odporúčanie obrátiť sa na českého verejného ochrancu práv sme poskytli aj slovenskému študentovi v Prahe v prípade neposkytnutia zdravotnej starostlivosti. Usmernenie na **austrálskeho ombudsmana** sme poskytli v prípade riešenia dedičstva slovenských štátnych občanov v Austrálii.

Ukrajinskú ombudsmanku sme požiadali o súčinnosť vo veci nerešpektovania rodičovských práv otca, slovenského štátneho občana. Otcovi dvoch maloletých detí v zmysle jeho tvrdení je už niekoľko rokov znemožňovaná starostlivosť o výchovu detí zo strany orgánov verejnej správy Ukrajiny, predovšetkým mestského úradu a mestského súdu. Otec nebol právoplatným rozhodnutím orgánu verejnej správy, či súdu, zbavený svojich rodičovských práv, resp. žiadne rozhodnutie týkajúce týchto jeho práv, ich sa pozbavenia, či obmedzenia mu nebolo doručené. V prípade pravdepodobne dochádza k rozporu s ustanoveniami čl. 9 **Dohovoru o právach dieťaťa**, ktorým sa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou dohovoru, zaväzujú zabezpečiť, aby dieťa nebolo oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, ibaže príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom konaní určia, že také oddelenie je potrebné v záujme dieťaťa.

3.9 Nedostatky v súčinnosti pri ochrane základných práv a slobôd

Ako sme už konštatovali, súčinnosť verejného ochrancu práv s orgánmi verejnej správy je na veľmi dobrej úrovni, predstavitelia orgánov verejnej správy rešpektujú návrhy opatrení verejného ochrancu práv i sami navrhujú opatrenia v danej veci vrátane opatrení na predchádzanie prípadom porušovania základných práv a slobôd v budúcnosti.

Negatívne skúsenosti sme zaznamenali pri dodržiavaní lehôt na odpovede po dopyte verejného ochrancu práv. Nedodržiavanie lehôt stanovených orgánom verejnej správy verejným ochrancom práv, potreba opakovaných osobných a písomných dopytov za účelom získania informácie o stave konania sa vyskytovalo najčastejšie v komunikácii s **Okresným súdom v Žiline a Okresným súdom Bratislava III**. Súdy nedodržanie lehôt na odpoveď verejnému ochrancovi práv odôvodňujú nadmernou zaťaženosťou.

Urgenciu pri riešení niektorých podnetov si vyžiadalo konanie **Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny**, ktoré odpovedalo verejnému ochrancovi práv podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, napriek tomu, že verejný ochranca práv v žiadosti uvádzal príslušné ustanovenie zákona o verejnom ochrancovi práv. Až po našom opakovanom usmernení žiadosti už nevybavoval odbor tlačový, ale právni odborníci ústredia. S nedostatočne odôvodnenými rozhodnutiami, ktoré v niektorých prípadoch majú za následok až nepreskúmateľnosť rozhodnutí sme sa stretli taktiež v konaní úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré sa potvrdili aj pri konzultáciách s netrestným odborom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ktorý avizoval iniciovanie osobného stretnutia s vedením Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za účelom riešenia uvedeného stavu.

Niekoľko zbytočných predĺžení pri vybavovaní podnetu spôsobili orgány územnej samosprávy. Na **Obecným úrade Čierny Balog** napriek dohovorenému stretnutiu neboli pripravené potrebné doklady a právnici kancelárie boli nútení niekoľko hodín čakať, kým ich zodpovedný pracovník obecného úradu našiel.

Pracovníci **Mestského úradu Brezno** napriek viacerým osobným stretnutiam dokladali potrebné doklady postupne, tvrdili, že ich nemajú, že sa nachádzajú už v štátnom archíve. Až po našej osobnej návšteve Štátneho archívu v Banskej Bystrici, ktorou sme si preverili, že sa tam uvedené doklady nenachádzajú, ich zamestnanci úradu našli vo vlastnom archíve.

Primátor mesta Trenčianske Teplice dal písomný prísľub vypracovať stanovisko k preskúmanému podnetu do 31.10.2004, stanovisko však bolo zaslané až na urgenciu verejného ochrancu práv v decembri 2004.

Nedodržanie lehoty na zaslanie stanoviska zo strany **Mestského úradu Michalovce** sa opakovalo aj po viacerých telefonických urgenciách, následne doručené stanovisko bolo neúplné a keďže ani doplnenie ďalšieho stanoviska nebolo dostatočné, bola potrebná osobná návšteva v Michalovciach. Na osobnom stretnutí bolo dohodnuté, že nás mesto bude informovať o svojom postupe, k čomu opätovne došlo až po viacerých telefonických urgenciách. Vybavenie podnetu sa tak zbytočne predĺžilo. Obdobne v súvislosti s preskúmaním iného podnetu zo strany Mestského úradu Michalovce nebolo do dnešného dňa doručené stanovisko aj napriek telefonickým urgenciám, podľa doručenky mesto žiadať o stanovisko prevzalo dňa 8. 10. 2004.

Vo vzťahu s **Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky** nastalo zlepšenie. Po nie dobrých skúsenostiach z minulých rokov v súčasnosti už vo väčšine prípadov na naše dopyty reaguje v stanovenej lehote. Nedostatkom zostáva ich reakcia vo vzťahu k podávateľom podnetu – žiadateľom o odškodnenie. Často vykonajú prvý úkon až po našom dopyte. V niektorých prípadoch aj po viac ako troch rokoch od podania žiadosti.

3.10 Vyrozumenia vláde Slovenskej republiky

Ak verejný ochranca práv nesúhlasí so stanoviskom orgánu verejnej správy, alebo ak prijaté opatrenia považuje za nedostatočné, **vyrozumie** o tom podľa § 19 ods. 3 zákona o verejnom ochrancovi práv orgán nadriadený orgánu verejnej správy, proti ktorému podnet smeruje, a ak takého orgánu niet, vládu Slovenskej republiky.

Verejný ochranca práv po prvýkrát v roku 2004 v dvoch právnych veciach využil svoje oprávnenie a obrátil sa na vládu Slovenskej republiky. Vzhľadom na závažnosť prípadov a priebeh ich riešenia predložili sme v polročnej správe o činnosti verejného ochrancu práv podrobnú analýzu vybavovania oboch vecí odstúpených vláde Slovenskej republiky spolu s návrhmi a odporúčaniami gesčnému Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti. V skrátenej verzii si dovoľujeme oba prípady predložiť aj plénu Národnej rady Slovenskej republiky.

Stážnosť na priet'ahy v konaní Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

Viac ako 80 ročný občan v súvislosti s uplatňovaním si odškodnenia za výkon nútených prác v Nemecku v rokoch po II. svetovej vojne namietal postup Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, v dôsledku ktorého odškodnenie napriek útrapám, ktoré prežil **už nikdy nedostane**. Až po upozornení verejného ochrancu práv vo veci Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky meritórne rozhodlo, avšak s **priet'ahmi v konaní cca 3,5 roka** od podania žiadosti. Rozhodnutie bolo negatívne s odôvodnením jeho vecnej nepríslušnosti. Žiadosť verejného ochrancu práv na príslušného ministra smerovala z dôvodu, že pokiaľ jednotliví žiadatelia premeškali prekluzívnu lehotu zo závažných dôvodov a bez vlastného zavinenia, môže príslušná partnerská organizácia v jednotlivých prípadoch považovať žiadosť za podanú v lehote, t.j. do 31. 12. 2001. V tejto veci sa verejný ochranca práv na ministra spravodlivosti obrátil tri krát. Odbor rehabilitácií a odškodňovania na jednej strane argumentuje, vo svojom rozhodnutí č. 13566/00-548/9479, zo dňa 5. 12. 2003, nepriznaním odškodnenia s odôvodnením, že zákon č. 305/1999 Z. z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov v znení neskorších predpisov neupravuje odškodnenie za deportáciu na nútené práce, no na strane druhej v stanovisku zaslanom dňa 29. 1. 2004, pod č. 15039/03-54/292, odkazuje práve na ustanovenie § 4 ods. 4 spomínaného zákona č. 305/1999 Z. z., vylučujúc tým aplikáciu ustanovenia § 20 zákona č. 71/1967 Zb.

V tejto súvislosti upriamujeme pozornosť na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn.: 5 SŽ 180/98 z 26. 5. 1999 v komparatívnom prípade vecnej nepríslušnosti orgánu štátnej správy, ktoré znie „ak správny orgán nie je príslušný na rozhodnutie, je povinný podanie bez meškania postúpiť príslušnému správnenmu orgánu a upovedomiť o tom účastníka konania (§ 20 zákona č. 71/1967 Zb.).

V súlade s ustanovením § 19 ods. 3 zákona o verejnom ochrancovi práv zaslal verejný ochranca práv predsedovi vlády Slovenskej republiky vyrozumienie o nesúhlase

so stanoviskom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v danej veci, s tým že zdôraznil, že súčinnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v tomto prípade je opodstatnená, žiadúca a nevyhnutná.

Zarážajúce na celom prípade je aj to, že napriek tomu, že verejný ochranca práv o vysvetlenie nečinnosti príslušného odboru opakovane žiadal priamo ministra, odpoveď poskytol riaditeľ odboru, nečinnosť ktorého verejný ochranca práv namietal.

Nezaradenie do evidencie nezamestnaných - nesúhlas so stanoviskom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Niekoľko občanov využilo možnosť podať podnet verejnému ochrancovi práv, v ktorom predložili rozhodnutia Národného úradu práce o nezaradení do evidencie nezamestnaných z dôvodu, že sa sústavne štúdiom pripravujú na svoje budúce povolanie.

Spornou vo veci bola skutočnosť, či podávatelia podnetov, ktorí si **dopĺňajú vzdelanie** a navštevujú vysoké školy, ktoré uvádzalo ustanovenie § 40 ods. 2 písm. b/ zákona o zamestnanosti **majú rovnaké postavenie z hľadiska právneho statusu zaradenia do evidencie nezamestnaných, a v tom kontexte vyplácania podpory** v nezamestnanosti, ako občania uvedení v § 40 ods. 2 písm. a). V oboch prípadoch ide o právny stav, ktorý trval do 31. 12. 2003. Národný úrad práce si v týchto prípadoch osvojil aplikáciu, že externé štúdium na tých vysokých školách, ktoré nemalo na mysli ustanovenie § 40 ods. 2 písm. b) zákona o zamestnanosti bude považovať za sústavnú prípravu na povolanie. V danom prípade dochádza podľa nášho názoru k rozporu **s článkom 12 a článkom 13 ods. 3 Ústavy SR**, keď študenti iných vysokých a stredných škôl postavených na roveň „klasickým“ vysokým školám, študujúci externou formou, **mohli byť zaradení do evidencie nezamestnaných a za splnenia všetkých zákonných podmienok poberať hmotné zabezpečenie v nezamestnanosti**. Tým študentom, ktorí študovali na vysokých školách externou formou, ktoré nespádali pod ustanovenie § 40 ods. 2 písm. b) zákona o zamestnanosti, takéto hmotné zabezpečenie vyplývajúce zo zaradenia do evidencie nezamestnaných nebolo umožnené.

Vo veci verejný ochranca práv opakovane žiadal o stanovisko Národný úrad práce a ministra práce, sociálnych vecí a rodiny. Z odpovede ministra listom zo dňa 3. júna 2004 citujeme „nie som presvedčený za tohto stavu, že právna úprava, o ktorej prijatie ma žiadate zabezpečí rovnosť občanov, ktorých sa podľa Vášho názoru nepriaznivo dotklo ustanovenie § 40 ods. 2 písm. b) zákona č. 387/1996 Z. z.“ Z uvedeného vyplýva, že ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny nepopiera tú skutočnosť, že doterajšia právna úprava nezabezpečila rovnosť občanov v danom prípade.

V súvislosti s uvedeným v niektorých prípadoch vznikol aj problém **nezapočítania tejto doby ako doby náhradnej pre účely dôchodkového poistenia** najmä u občanov starších ako 25 rokov podľa predpisov o sociálnom zabezpečení (zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, konkrétne ustanovenie § 9 ods. 1 písm. d/ platných do 31. 12. 2003.) Ani tu však nedošlo ku zhode právnych názorov s ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Preto verejný ochranca práv zaslal predsedovi vlády Slovenskej republiky v súlade s ustanovením § 19 ods. 3 zákona o verejnom ochrancovi práv **vyrozmene o nesúhlase** so stanoviskom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v danej veci a požiadal o riešenie uvedeného problému.

Vláda Slovenskej republiky vo veci uvedených dvoch právnych problémov dňa 31. augusta 2004 zobrala na vedomie stanoviská dotknutých ministrov. Stanoviská

ministrov sú zhodné so stanoviskami zaslanými príslušnými ministrami verejnému ochrancovi práv v priebehu riešenia podnetov.

3.11 Návrh opatrení

V súvislosti s problematikou naznačenou v súčinnosti s Prokuratúrou Slovenskej republiky a Zborom väzenskej a justičnej stráže zdôrazňujeme, že je potrebné venovať pozornosť vyrovnanému pôsobeniu výchovy, prevencie a represie. Opätovne navrhujeme pozornosť venovať najmä dĺžke trvania väzby. Jej maximálnu prípustnú dĺžku stanoviť na tri roky. Pri rekodifikáciách trestných kódexov je nevyhnutné zabezpečiť uplatňovanie obsahu Dohovoru o právach dieťaťa. Ďalej navrhujeme zvážiť rozšírenie okruhu osôb oprávnených podať dovolanie.

4. Vzťah občan - orgán verejnej správy

4.1 Dôvody konfliktu medzi občanom a orgánom verejnej správy

Podľa skúseností **konflikt medzi občanom a orgánom verejnej správy** spôsobujú **zo strany orgánu verejnej správy** hlavne pomalosť, nedostatočná ústretovosť pri vybavovaní vecí, arogancia, ignorancia občana v prípade, keď sa úradník „rozhodol“ že občan je „notorický sťažovateľ“. Vážnym problémom na strane orgánov verejnej správy je neznalosť právneho poriadku, resp. nepochopenie obsahu právnych predpisov.

Máme za preukázané, že v dôsledku neznalosti zákonov resp. ich nesprávnej interpretácie v mnohých prípadoch v rámci rozhodovacieho procesu dochádza najmä k procesným chybám, nerešpektovaniu zákonných postupov a správneho posúdenia merita veci. Je neprípustné, aby pracovník orgánu verejnej správy neovládal ani základné princípy Ústavy Slovenskej republiky, ako i ďalších právnych predpisov.

Viacere orgány verejnej správy, ktoré sú zo zákona povinné poskytovať právne poradenstvo, napr. **úrady práce, sociálnych vecí a rodiny**, však často neposkytujú žiadateľom adekvátne informácie o zákonom daných možnostiach a postupe v danej veci. Obracajú sa na nás občania, ktorí namietajú zmeškanie lehoty z dôvodu poskytnutia nesprávnej informácie, namietajú, že pri informácii o jednej dávke im pri usmernení, že na ňu nemajú nárok, nebolo dané poučenie o tom, že na iný druh dávky nárok majú. Najčastejšie namietajú nevysvetlenie možností a podmienok na nárok na určitú dávku. Najproblematickejšie sa javia oblasti, kedy úrady práce, sociálnych vecí a rodiny rozhodujú o priznaní peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia. Občania s nedôverou vnímajú situácie, kedy dôjde k vydaniu zdravotného posudku posudkového lekára výlučne na základe predloženej zdravotnej dokumentácie bez toho, aby sa tejto časti konania dotknutá osoba osobne zúčastnila, namietané je často nezohľadnenie niektorej z predložených lekárskejších správ. V prípadoch, keď dochádza aj k osobnému kontaktu zamestnancov s posudzovanými osobami, namietané je povýšenecké a arogantné správanie sa úradníkov, najmä nechota vypočuť občana.

Na základe preskúmania takmer šesť tisíc podnetov občanov sa dá konštatovať, že orgány verejnej správy často krát nehľadajú možnosti ako vyhovieť občanom, ale skôr hľadajú možnosť príliš sa nezaťažovať. V mnohých prípadoch zamestnanci orgánov verejnej správy si neuvedomujú rozhodujúcu skutočnosť, že oni sú tu pre občana.

Zo strany občanov príčinou konfliktu je najmä nízke právne vedomie a s tým spojené následky pri uplatňovaní práv, ale i plnení si povinností. Často sa stáva, že občan si svojsky vykladá práva, často len vo svoj prospech. Ďalej neznalosť práva spôsobuje, že podávatelia sa porovnávajú s inými občanmi bez overenia si príslušných zákonných podmienok a následné zamietnutie žiadosti vnímajú ako aroganciu či dôsledok korumpovateľnosti úradníkov.

K neochote úradníkov

S rokmi ťahajúcim sa problémom sa na nás obrátil podávateľ podnetu, ktorému mesto postavilo na pozemku v jeho vlastníctve autobusovú zastávku. Neuveriteľne znie fakt, že po niekoľkoročnom „behaní po úradoch“ a domáhaní sa svojho práva, k náprave prišlo až po prešetrení tohto prípadu verejným ochrancom práv a jedinom telefonáte právničky kancelárie. Problém vznikol pri preukazovaní vlastníckeho práva k pozemku, na ktorom stojí inkriminovaná autobusová zastávka. Mesto na základe chybného zakreslenia v katastrálnej mape usúdilo, že pozemok nie je vlastníctvom podávateľa podnetu. Stalo sa tak v období, keď sa menil register obnovenej evidencie pozemkov (i keď z pôvodných máp bol jej priebeh zrejмый). Podávateľ požiadal o vykonanie opravy chybných hraníc, v čom mu správa katastra vyhovela a opravu vykonala. Autobusová zastávka sa však z jeho pozemku nestratila. S novým listom vlastníctva opätovne požiadal mesto o odstránenie autobusovej zastávky zriadenej na jeho pozemku. To mu však nepomohlo. Mesto vyžadovalo nielen nový list vlastníctva, no navyše aj snímku, z ktorej by bolo jasné, že autobusová zastávka naozaj stojí na pozemku v jeho vlastníctve (čo si v katastrálnej mape mohli preveriť aj sami). Podávateľ sa opätovne musel obrátiť na správu katastra, aby mohol doložiť na mestský úrad ten správny doklad.... Ešte niekoľkokrát navštívil nielen správu katastra, ale aj mestský úrad a predkladal doklady podľa požiadaviek! Vyriešenie prípadu v prospech podávateľa podnetu nastalo až po zásahu odbornej pracovníčky kancelárie, keď osobne namieste zistila, že prípad odstránenia autobusovej zastávky zo súkromného pozemku viazne na neochote úradníkov mesta požiadať druhý úrad v tom istom meste o doklady potrebné na doriešenie sťažnosti. Telefonátom to vykonala právnička Kancelárie verejného ochranca práv z jedného úradu na druhý. Už aj preto, že v prípade chyboval práve mestský úrad, by určite bolo voči občanovi jednoduchšie a slušnejšie byť mu ústretovejší. Pre obidva úrady z jedného mesta bolo zrejme jednoduchšie a „spravodlivejšie“ nechať „trápiť sa“ samotného občana.

4.2 Podnety k legislatíve

V podnetoch fyzických a právnických osôb ako aj pri stretnutiach s občanmi je často namietaná „nespravodlivá“ legislatíva. Opakovane sa stretávame s namietaním **zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení**. Najčastejšie podávatelia podnetov namietajú podmienky nároku na vdovecký dôchodok a index výpočtu starobného dôchodku. Negatívne je prijímaný zákon o sociálnom poistení najmä u dôchodcov, ktorí odišli do dôchodku v roku 2003, ktorú považujú výpočet podľa zákona 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení za mimoriadne diskriminačný oproti výpočtu podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Pri úprave vdoveckého dôchodku namietajú poistný princíp. Ten je platný od roku 1993. Nárok na vdovecký a vdovský dôchodok bol zjednotený len od 1. 1. 2004.

Najmä pri osobných stretnutiach občania uvádzajú, že právne predpisy z oblasti sociálneho zabezpečenia sú reštriktívne a v nedostatočnej miere rozlišujú spôsob výpočtu pre hmotnú núdzu medzi osobami, ktoré sa do hmotnej núdzy dostali sami alebo bez svojho zavinenia.

Pri **zákonoch upravujúcich odškodnenie** podľa zákonov č. 305/1999 Z.z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov v znení neskorších predpisov, č. 255/1998 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov a č. 105/2002 Z.z. o poskytnutí jednorazového finančného príspevku príslušníkom československých zahraničných alebo spojeneckých armád, ako aj domáceho odboja v rokoch 1939 – 1945 v znení neskorších predpisov, ktoré je vyplácané Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky namietajú, že chýba zákonné ustanovenie lehoty na vybavenie ich žiadostí.

Vo väčšom počte podnetov je namietaná nielen zo strany občanov, ale aj príslušných úradov zastaralá a nevyhovujúca legislatíva na úseku **hlásenia a evidencie pobytu občanov – zákon č. 135/1982 Zb. a vyhláška č.146/1982 Zb.**, ktorou sa vykonáva zákon o hlásení a evidencii pobytu občanov. Progresívnejší zákon č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov o registri obyvateľov Slovenskej republiky stále nenadobudol účinnosť. Opakovane bol namietaný aj **zákon č. 64/1997 Z. z. o užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vporiadaní vlastníctva k nim**. Podávatelia v ňom vidia rozpor s Ústavou Slovenskej republiky a porušenie ich základného práva. Z pohľadu ochrany osobnosti a osobných údajov na problém vo vzťahu k **zákonu č. 553/2002 Z. z. o pamäti národa upozornil podávateľ podnetu**.

Pozornosť si zaslúži aj podnet voči absencii možnosti **domáceho vzdelávania** v prípadoch, keď dieťa nemá zdravotnú indikáciu brániacu v dochádzke do školy.

Podávateľka podnetu svoje deti odmieta vzdelávať v existujúcom školskom systéme, nakoľko je podľa jej názoru zastaralý, nerozvíja dostatočne talent a schopnosti jej detí a neprímerane ich zaťažuje. Ďalší dôvod, ktorý mal podporiť jej snahu o domáce vzdelávanie jej detí je tiež vzdialenosť, ktorú deti musia dennodenne prekonávať na ceste do školy, pretože prebývajú „mimo civilizácie“. Matka vedomá si toho, že okolité štáty domáce vzdelávanie ako alternatívu k štátom zabezpečovanému vzdelávaciemu systému poznajú, sa s požiadavkou o umožnenie individuálneho študijného plánu obrátila na vedenie školy i Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, no s negatívnym výsledkom.

Tým, že deti nenavštevovali základnú školu, rodina stratila nárok na priznanie rodičovského príspevku, celá kauza nadobudla trestnoprávny rozmer, nakoľko vecou sa začali zaoberať orgány činné v trestnom konaní (vo veci podozrenia z trestného činu ohrozovania mravnej výchovy mládeže). „Ohrozovateľ“ mravnej výchovy sa nenašiel, pretože deti nevedli ani záhaľčivý, ani nemravný život.

Argumenty rodičov i Ministerstva školstva Slovenskej republiky sme podrobili podrobnej analýze. Výsledkom bol záver, že nezabezpečením alternatívy domáceho vzdelávania neporušuje Slovenská republika svoje medzinárodnoprávne záväzky a neporušuje ani základné právo dieťaťa na vzdelanie.

Podľa znenia článku 2 Dodatkového Protokolu Dohovoru **„nikomu sa nesmie odoprieť právo na vzdelanie. Pri výkone akýchkoľvek funkcií v oblasti výchovy a výuky, ktoré štát vykonáva, bude rešpektovať právo rodičov zabezpečovať túto**

výchovu a vzdelanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením.“ Výklad článku 2 Dohovoru sme konfrontovali s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu. Zmluvné štáty zaväzuje k tomu, aby neodopreli nikomu právo na vzdelanie. Súčasne sa **umožňuje každému právo na prístup k vzdelávacím inštitúciám existujúcim v danej dobe.**

V sťažnosti č. 10233/83 (Décisions et rapports č. 37) bývalá Európska komisia pre ľudské práva konštatovala, že **článok 2 Dodatkového protokolu č. 1 Európskeho dohovoru nezaručuje rodičom absolútne právo vzdelávať svoje deti v zhode s ich náboženským a filozofickým presvedčením, ale len právo na rešpektovanie tohto presvedčenia.**

V prípade Kjeldsen, Busk Madsen a Pedersen c. Dánsko (zo 7. decembra 1976, Annuaire, č. 23) navyše Súd vyslovil názor, z ktorého možno vyvodiť záver, že vypracovanie študijných plánov a učebných osnov je predovšetkým internou vecou zmluvných štátov.

Ustanovenie druhej vety článku 2 Dodatkového protokolu Európskeho Dohovoru nedáva rodičom právo vznášať námietky proti učebným osnovám, lebo tie by sa potom stali nerealizovateľnými. Z tohto pohľadu by zrejme nebola oprávnená požiadavka rodičov o rešpektovanie práva na vzdelávanie detí v domácom prostredí z dôvodu, že nesúhlasia s objemom učiva a formou vzdelávania, akú vo svojej sieti zabezpečuje štát. Toto stanovisko navyše podporuje i ďalší názor Súdu, podľa ktorého rodičom v takomto prípade nie je štátom upreté právo objasniť a poučiť svoje deti, v súlade s ich postavením ako prirodzených „vzdelávateľov“ svojich detí, a to v jednej línii s ich náboženským a filozofickým presvedčením.

Inou otázkou je v tejto súvislosti posúdenie porušenia práva na vzdelanie z dôvodu jeho geografickej nedostupnosti. Matka ako podporný argument uviedla, že jej deti sú v záujme realizácie práva na vzdelanie nútené prekonávať veľké vzdialenosti, v čom podľa jej názoru možno vidieť porušenie vyššie citovaného princípu, podľa ktorého **je štát povinný zabezpečiť prístup k vzdelávacím inštitúciám existujúcim v danej dobe.** Pojem „prístup“ ku školským zariadeniam však podľa nášho názoru v sebe zjavne neobsahuje záväzok štátu zabezpečiť presun do školského zariadenia. Je ho skôr potrebné vykladať tak, že štát neurčuje také podmienky administratívneho charakteru (resp. tiež diskriminačného charakteru – ako vylúčenie prístupu k základnému vzdelaniu na základe určitej charakteristiky, napr. rasy), ktoré by v konečnom dôsledku v „prístupe“ k vzdelávacej inštitúcii bránili. Nepriklonili sme sa k názoru, že nezabezpečením alternatívy domáceho vzdelávania zo strany štátu pre tento účel, dochádza k porušeniu práva na vzdelanie.

Pozitívnu správou pre matku v tejto súvislosti bude zrejme informácia, podľa ktorej v novopripravovanej právnej úprave v oblasti základného a stredného školstva, bude podľa informácie Ministerstva školstva Slovenskej republiky takáto možnosť navrhnutá. Jej konkrétna podoba a prijatie však závisí od výsledkov legislatívneho procesu. Pri preskúmaní podnetu matky sme sa zamerali aj na možné porušenie ustanovení **Dohovoru o právach dieťaťa.** Samotná podávateľka podnetu namietla porušenie článku 29 ods. 1 písm. a/ Dohovoru o právach dieťaťa, podľa ktorého „Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zhodujú, že výchova dieťaťa má smerovať k: rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a rozumových aj fyzických schopností v čo najširšom objeme...“. Uvedené ustanovenie však nemožno vytrhávať z kontextu celého znenia Dohovoru, najmä však s prihliadnutím na ustanovenie odseku 2 citovaného článku, podľa ktorého „Žiadna časť článku 29 a článku 28 sa nesmie vykladať spôsobom obmedzujúcim slobodu jednotlivcov a organizácií zriaďovať a riadiť výchovné inštitúcie. Za všetkých okolností je však potrebné zabezpečiť dodržiavanie princípov ustanovených

v odseku 1 článku 29 Dohovoru a podmienky, aby vzdelanie poskytované týmito inštitúciami zodpovedalo **minimálnym štandardom ustanoveným štátom**“. Záujem na povinnej školskej dochádzke (v zmysle jej plnenia formou „dochádzania“ do školy) prejavili nepochybné aj samotné zmluvné štáty Dohovoru, čo možno vyvodiť zo znenia ustanovenia článku 28 Dohovoru o právach dieťaťa – „Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú **právo dieťaťa na vzdelanie** a s cieľom postupného uskutočňovania tohto práva a na základe rovných možností najmä: **zavádzajú pre všetky deti** bezplatné a **povinné základné vzdelanie** a prijímajú **opatrenie na podporu pravidelnej školskej dochádzky** a na zníženie počtu tých, ktorí školu nedokončia.“

Tento medzinárodný záväzok kopíruje i Ústava Slovenskej republiky vo svojom ustanovení článku 42 ods. 1, podľa ktorého „Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Jej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon.“ Odvolanie sa na zákonnú úpravu má význam v spojení s ustanovením článku 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého „Domáhať sa práva uvedeného v článku 42 možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.“

Po preskúmaní podnetu sme zotrvali na pôvodnom vyjadrení sa k spôsobu riešenia prípadu, podľa ktorého zo znenia **platnej** právnej úpravy je možné dieťa od dochádzky do školy oslobodiť len na základe zdravotnej indikácie.

4.3 Návrh opatrení

- vychádza z princípu, že verejná správa je pre občana.

Je potrebné, okrem existujúceho etického kódexu štátneho zamestnanca prijať komplexný **etický kódex úradníka verejnej správy** práve s dôrazom na službu fyzickým a právnickým osobám, tak úradníkmi štátnej správy ako aj samosprávy. Je nevyhnutné, aby nielen verejnosť, ale aj úradníci štátu si zvyšovali úroveň právneho vedomia, pričom je potrebné klásť dôraz na neustále zvyšovanie kvalifikácie a prehlbovanie vedomostí a znalostí zamestnancov vo verejnej správe.

Proces rozvoja a dodržiavania právnych noriem v demokratickej spoločnosti sa má uskutočňovať v čoraz väčšej vzájomnej jednote s normami morálky.

V našej spoločnosti nám musí ísť o to, aby sme neustále podporovali rast úlohy právneho vedomia ako preventívno-výchovného činiteľa proti porušovaniu práva a súčasne, aby sme prehlbovali výchovné pôsobenie spoločnosti na tých, ktorí porušujú pravidlá spolužitia. Najúčinnjším a najvýznamnejším prostriedkom je výchova a v jej rámci aj výchova k úcte k právu, pričom nič nie je také zložité a náročné ako výchova človeka. Je to zložitý mnohotvárný a dlhotrvajúci proces. Každý formalizmus, každé zjednodušenie sa hrubo vypomstí. Aktivitu a snaženie musí prejsť celá spoločnosť, jej inštitúcie a nielen inštitúcie výchovného charakteru.

Otázky zvyšovania právneho vedomia a právnej výchovy, najmä vo vzťahu k zákonnosti a dodržiavaniu práva v našej spoločnosti by mali byť neustále predmetom pozornosti demokratického a právneho štátu.

Je potrebné sústrediť pozornosť v rámci právnej výchovy a propagandy predovšetkým na ochranu základných práv a slobôd, ochranu základných pravidiel občianskeho spolužitia, stabilitu a úroveň vzťahov medzi ľuďmi, pôsobiť na mladú generáciu v rodine, škole, na pracoviskách, vytvárať u nich návyky a správne postoje k spoluobčanom a ich právam, pôsobiť na vytváranie správneho systému hodnôt, pôsobiť na tých, ktorí sú požívateľmi alkoholických nápojov a iných návykových látok, nevyhnutná je prevenčno-výchovná činnosť vo vzťahu k trestnej a inej protispoločenskej činnosti, pôsobenie na zachovávanie zákonov a iných právnych predpisov.

5. Vlastná iniciatíva verejného ochrancu práv

5.1 Právna pomoc nad rámec pôsobnosti

K celkovému počtu doručených podnetov je nevyhnutné dodať, že Kancelária verejného ochrancu práv **nad rámec zákona** o verejnom ochrancovi práv a z vlastnej iniciatívy verejného ochrancu práv poskytuje **právne rady a usmernenia** vo svojom sídle v Bratislave a v ôsmich pôsobiskách na území Slovenska. Aj v podnetoch, ktoré nespadajú do pôsobnosti verejného ochrancu práv alebo je preukázané, že konaním, rozhodovaním alebo nečinnosťou orgánu verejnej správy nedošlo k porušeniu základných práv a slobôd ideme do merita veci a po právnej analýze veci poskytneme právnu radu či usmernenie ako má podávateľ ďalej postupovať pri riešení svojho problému.

Celkovo bolo nad rámec zákonných povinností poskytnutých 9 156 právnych rád a usmernení. Z toho len v uplynulom roku 6 189.

Z vlastnej iniciatívy aj v podnetoch, z ktorých je hneď od počiatku preskúmania zrejmé, že nejde o porušenie základných práv a slobôd, sa obraciame na príslušné orgány verejnej správy so žiadosťou o informácie, stanoviská, vysvetlenia a preskúmavame ich. Aj prevažná väčšina odložení je riešená týmto spôsobom, pričom občan vidí, že verejný ochranca práv sa vecou seriózne zaoberal.

K prípadom riešeným nad rámec pôsobnosti verejného ochrancu práv

Prípacom, keď vo veci nešlo o porušenie základných práv a slobôd a napriek tomu, sme pomohli vybaviť odškodnenie, je napr. prípad vdovy po zomrelom manželovi, ktorý bol deportovaný do koncentračného tábora. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky jej však odškodnenie podľa zákona č. 305/1999 Z. z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov nepriznalo. Pri odôvodnení zamietavého stanoviska vychádzalo z ustanovenia § 2 ods. 5 citovaného zákona, podľa ktorého právo žiadať o odškodnenie neprechádzalo na manželku a deti osôb, deportovaných do nacistických zajateckých táborov. Národná rada Slovenskej republiky schválila medzičasom zákon č. 126/2002 Z. z., ktorým bol zákon č. 305/1999 Z. z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov novelizovaný okrem iného i v tom smere, že ustanovenie § 2 ods. 5 tohto zákona bolo vypustené a tým bol okruh osôb oprávnených na odškodnenie rozšírený i o manželky a deti vojnových zajatcov, deportovaných do nacistických zajateckých táborov, ktorý v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 305/1999 Z. z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov, dňa 1.12.1999 už neboli nažive.

Požiadali sme preto Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky o opätovné prerokovanie a odškodnenie podľa zákona č. 305/1999 Z. z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov v znení zákona č. 126/2002 Z. z. Následne bolo odškodnenie priznané.

Občania v písomných podnetoch doručených verejnému ochrancovi práv i osobní podávateľa naďalej predkladajú požiadavku poskytnutia bezplatnej právnej pomoci, najmä vzhľadom k ich zhoršujúcej sa ekonomickej situácii. Preto verejný ochranca práv sa naďalej zasadzuje o prijatie právnej úpravy o poskytovaní komplexnej **bezplatnej právnej pomoci**, najmä v nadväznosti na článok 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá ustanovuje, že každý má **právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy**. Minister spravodlivosti Slovenskej republiky na ponuku na aktívnu spoluprácu pri tvorbe právneho predpisu o poskytovaní bezplatnej právnej pomoci neodpovedal. Naďalej sme presvedčení, že by malo ísť o poskytovanie **komplexnej právnej pomoci** od počiatku až po výkon rozhodnutia. Je potrebné ustanoviť predpoklady pre nárok na takúto službu, i určiť inštitúciu, ktorá o nároku na jej poskytnutie bude rozhodovať. Stále ponúkame možnosť, že touto inštitúciou by mohla byť Kancelária verejného ochrancu práv za predpokladu personálneho a finančného zabezpečenia. Poskytovanie bezplatnej právnej pomoci by mali podľa nášho názoru zabezpečovať advokáti – členovia Slovenskej advokátskej komory, samozrejme s finančným zabezpečením od štátu a jednoznačne ustanovenou zodpovednosťou za jej riadne a včasné poskytovanie.

5.2 Iniciovanie orgánov verejnej správy

Iniciatíva vo veci nezákonného prerušenia konania úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny

Z podnetov sme zistili, že pri konaniach úradov práce, sociálnych vecí a rodiny dochádza pri dožiadaniach vo veci posudkových činností pri rozhodovaní o poskytnutí peňažných príspevkov za opatrovanie k **prerušeniu konania** z dôvodu, že nie je posudkovo zhodnotený zdravotný stav dotknutej osoby odvolávajúc sa na § 29 zákona o správnom konaní. Zvýšenie výskytu obdobnej, neoprávnenej, rozhodovacej činnosti úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, v rámci územia Slovenskej republiky bolo dôvodom pre upozornenie ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, na nevhodnosť aplikácie ustanovenia § 29 ods. 1 zákona o správnom konaní. Dotknutý minister uznal opodstatnenosť námietok a ubezpečil verejného ochrancu práv, že ako v minulosti, tak aj v súčasnej dobe sa na danú tému konalo viacero pracovných stretnutí, organizovaných buď samotným ministerstvom, alebo Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, na ktorých boli zamestnanci úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorí vykonávajú rozhodovaciu činnosť na úseku kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia upozornení a inštruovaní na nesprávnosť takéhoto postupu.

Iniciatíva k zabezpečeniu práva nazerať do zdravotnej dokumentácie

V prípadoch rómskych žien, ktoré mali byť podľa ich vyjadrenia nedobrovoľne sterilizované, neboli právnikom-splnomocneným zástupcom poskytnuté údaje z ich zdravotnej dokumentácie. Právnych zástupcov v uvedenej veci si mali rómske ženy zvoliť údajne z dôvodu, že samé nie sú schopné posúdiť, či obsah zdravotnej dokumentácie pre účely súdneho konania môže slúžiť ako dôkazný prostriedok na efektívne uplatnenie si náhrady za bolesť a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.

V súvislosti s uvedeným problémom sme sa dozvedeli, že Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky poskytovalo na svojej internetovej stránke pre občanov usmernenie týkajúce sa sprístupnenia ich zdravotnej dokumentácie v tom zmysle, že sa priklonilo k doslovnému výkladu § 16 ods. 6 zákona č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti,

v znení neskorších predpisov „Pacient, jeho zákonný zástupca alebo osoba, ktorá má maloletého v pestúnskej starostlivosti, má právo nahliadať do zdravotnej dokumentácie a robiť si z nej na mieste výpisky“. Na základe toho vydalo následne Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky dňa 28. januára 2003 „Pokyn MZ SR, ktorým sa určuje zabezpečenie zjednotenia postupu pri výkone sterilizácie“ pod č. M/0399/2003, ktorý mal zároveň umožniť nahliadanie do zdravotnej dokumentácie len pacientom. V rozpore s týmto pokynom bol výklad k uplatňovaniu ustanovenia § 16 ods. 6 zákona č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, v znení neskorších predpisov, ktorý Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (vrchný riaditeľ legislatívy a práva sekcie zdravotnej legislatívy) poskytlo vo svojej odpovedi právnej konzultantke Európskeho centra pre Rómov dňa 11. júna 2003.

Právo na nahliadanie do zdravotníckej dokumentácie nie je základným právom garantovaným Ústavou Slovenskej republiky. Napriek tomu sme požiadali Ministra zdravotníctva Slovenskej republiky o vysvetlenie uvedených rozporov. Na výzvu o predloženie predmetného Pokynu Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky nereagovalo, pričom svoj postup ani následne neodôvodnilo a neospravedlnilo. Vo svojej odpovedi pritom naďalej zotrvalo na výklade, podľa ktorého ustanovenia vtedy platnej právnej úpravy bolo potrebné aplikovať doslovne.

So stanoviskom Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky nebolo možné sa stotožniť (aj s ohľadom na skutočnosť, že v medziobdobí bol Národnou radou Slovenskej republiky opakovane schválený zákon o zdravotnej starostlivosti výslovne umožňujúci nahliadanie do zdravotnej dokumentácie aj osobám na to výslovne pacientom splnomocneným), preto sme ministerstvo zdravotníctva vyzvali na nápravu uvedeného stavu. Vo veci sme navrhovali, aby Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky do predmetného „Pokynu MZ SR, ktorým sa určuje zabezpečenie zjednotenia postupu pri výkone sterilizácie“ osoby splnomocnené na nahliadanie do zdravotnej dokumentácie výslovne zahrnulo, resp. aby zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky bezodkladne inštruovalo o spôsobe výkladu uvedeného „Pokynu MZ SR, ktorým sa určuje zabezpečenie zjednotenia postupu pri výkone sterilizácie“ tak, aby umožnilo nahliadanie do zdravotníckej dokumentácie aj osobám na to pacientom splnomocneným.

Odpoveď, ktorá nám následne od ministra zdravotníctva Slovenskej republiky bola doručená, vyslovila pochopenie pre aplikačné problémy, ktoré mohlo predmetné ustanovenia zákona o zdravotnej starostlivosti v jednotlivých prípadoch v minulosti spôsobiť. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky a ani minister však nepristúpili k realizácii nami navrhovaných krokov, nakoľko „sa nepovažujú za subjekty oprávnené na podávanie záväzných výkladov práva“. Opatrenia, ktoré sme v tejto súvislosti navrhli, by zahŕňali všetkých adresátov „Pokynu MZ SR, ktorým sa určuje zabezpečenie zjednotenia postupu pri výkone sterilizácie“ bez výnimky.

Dôležitým faktorom v tejto súvislosti je i skutočnosť, že uvedené vyjadrenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky sme obdržali dňa 10. decembra 2004, pričom právna úprava umožňujúca nahliadanie do zdravotníckej dokumentácie i osobám na to pacientom výslovne splnomocneným mala nadobudnúť účinnosť dňa 1. januára 2005.

Iniciatíva ku komplexnému riešenie situácie v konaní Sociálnej poisťovne

V súvislosti s pretrvávajúcou zlou pracovnou situáciou v Sociálnej poisťovni pri rozhodovaní o nároku na dávku z dôchodkového poistenia po prijatí **zákona**

č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, konkrétne vykonávanie práce nadčas ako aj o práce v dňoch pracovného pokoja sme osobne v Sociálnej poisťovni – ústredí s Radou riaditeľov riešili. Následne predseda rady riaditeľov zaslal verejnému ochrancovi práv oznámenie o vykonaných opatreniach a o ich plnení.

Zvýšenie počtu pracovníkov, posilnenie technologickej linky a práca nadčas či už v pracovný deň ako aj v deň pracovného pokoja však z pohľadu občana, ktorý sa domáha svojho základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, ako aj práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov nerieši komplexne danú situáciu, a to priznanie dôchodku a zabezpečenie jeho pravidelnej výplaty. Riešenie situácie pracou nadčas považujeme za nesystémové, aj keď nepredpokladáme, že by v danom prípade došlo k porušeniu článku 36 Ústavy Slovenskej republiky, v ktorom sa hovorí, že zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky a zákon im zabezpečuje najmä najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času, ktorá je podľa ustanovenia § 85 ods. 9 Zákonníka práce najviac 48 hodín týždenne.

Vzhľadom k týmto okolnostiam, ako aj k obsahom podnetov, s ktorými sa na nás obracajú občania Slovenskej republiky vo svojich dôchodkových záležitostiach nepovažujeme za systémové opatrenia, také opatrenia, ktoré by trvale neriešili nepriaznivú situáciu. Považujeme za nevyhnutné, aby legislatíva dotýkajúca sa zmien zákona o sociálnom poistení bola vykonávaná s dostatočným časovým, minimálne s polročným predstihom. Pre úplnosť uvádzame, že zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov bol uverejnený v Zbierke zákonov 27. novembra 2003 a účinnosť nadobudol 1. januára 2004. Toto krátke časové obdobie nevytvorilo dostatočný časový priestor na technicko-organizačnú prípravu, nehovoriac o personálnom zázemí, t.j. prípravu pracovníkov na tak rozsiahlu zmenu v oblasti dôchodkovej reformy.

5.3 Iniciatíva vo vzťahu k výborom Národnej rady Slovenskej republiky

Verejný ochranca práv nemá zákonodárnu iniciatívu. Pokiaľ však pri svojej činnosti zistí, že viacerí občania sa domnievajú, že právny predpis porušuje ich základné práva a slobody obracia sa na Národnú radu Slovenskej republiky.

Tak tomu bolo aj v prípade zákona č. 64/1997 Z. z. o užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vyporiadaní vlastníctva. **Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien** sme informovali, že viacerí občania namietali rozpor s Ústavou Slovenskej republiky a vidia v tom porušenie ich základného práva. Porušenie svojich práv vidia najmä v znevýhodnení vlastníkov nehnuteľností v záhradkových osadách oproti nájomcom týchto nehnuteľností tým, že zákon neposkytuje majiteľom pôdy v zriadených záhradkových osadách rovnakú ochranu ako majiteľom ostatnej poľnohospodárskej pôdy, nakoľko medzi vlastníkom a užívateľom dochádza k zákonnému nájmu s pevne stanovenou výškou nájomného.

Rovnako sme informovali **Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre zdravotníctvo** ohľadne toho, že viacerí občania namietali porušenie základných práv v dôsledku uplatňovania zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov. Odpoveď predsedu výboru bola v tom zmysle, že len Ústavný súd Slovenskej

republiky je príslušný rozhodnúť, či došlo k porušeniu základných práv a slobôd a že právna norma je založená na princípe solidarity a je taxatívne vymenovaný okruh subjektov, ktoré sú povinné platiť odvody do zdravotných poisťovní.

Osobitne chceme informovať o prípade **vo veci školských obvodov a preplácania cestovného**, na ktorý sme listom upozornili **Výbor Národnej rady SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien**.

Občianka Prednej Hory nás informovala, že cez Prednú Horu prechádza katastrálna hranica dvoch obcí, časť územia patrí pod jednu obec, časť pod druhú. Vo viacerých prípadoch z tohto dôvodu nastala situácia, že niektoré deti denne dochádzajúce do základnej školy cestovné preplácané nemajú, hoci deti zo susednej bytovky áno. Všetky deti cestujú pritom do tej istej školy a tým istým autobusom.

Uvedené vyplýva z ustanovenia § 8 ods. 6 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskoršieho predpisu, podľa ktorého: „Ak si obec na účel zabezpečenia povinnej školskej dochádzky nezriadi základnú školu, základnú školu s materskou školou, je škola v obci, s ktorou má obec zriadený spoločný školský obvod a v ktorej bude žiak plniť povinnú školskú dochádzku, povinná z prostriedkov štátneho rozpočtu uhradiť zákonnému zástupcovi žiaka cestovné náklady na dopravu žiaka do tejto školy vo výške ceny hromadnej dopravy, ak nezabezpečí dopravu žiaka inak.“

Podľa predmetného zákona, školský obvod základnej školy zriadenej obcou určuje obec svojím všeobecne záväzným nariadením. Školský obvod základnej školy tvorí územie obce alebo jej časť. Ak je obec zriaďovateľom viacerých základných škôl, určí svojím všeobecne záväzným nariadením školské obvody pre jednotlivé základné školy. Ak obec nie je zriaďovateľom základnej školy, môže sa dohodnúť so susednými obcami na spoločnom školskom obvode základnej školy.

Výbor Národnej rady Slovenskej republiky sme upozornili, že citované ustanovenie zákona môže byť podľa nášho názoru diskriminačné, pretože ak zákonný zástupca žiaka využije zákonnú možnosť a rozhodne, že žiak bude plniť povinnú školskú dochádzku v základnej škole mimo určeného školského obvodu, v ktorom má trvalé bydlisko, žiak nemá podľa platnej legislatívy nárok na úhradu nákladov na dopravu.

Platná právna úprava podľa nášho názoru môže zasiahnuť aj do práva občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na vzdelanie v ich jazyku, keď zložitá finančná situácia mnohých rodín neumožňuje, aby žiak navštevoval základnú školu s vyučovacím jazykom svojej národnosti, pokiaľ je umiestnená mimo určený školský obvod, práve z dôvodu, že v takomto prípade mu nebudú uhrádzané cestovné náklady.

Vzhľadom na závažnosť vyššie uvedeného problému sme považovali za dôležité upriamiť pozornosť výboru na danú skutočnosť (keďže verejný ochranca práv nemá právo zákonodarnej iniciatívy) a súčasne požiadať o prijatie opatrení, ktorými by sa odstránil možný diskriminačný charakter predmetného ustanovenia zákona.

Preskúmaním podnetov a žiadostí o právnu radu narazili sme na problém súvisiaci s **evidenciou uchádzačov o zamestnanie, resp. ich vyradovaním a opätovným zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie** a považovali sme za potrebné naň upozorniť **Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien**.

Občania namietajú tú skutočnosť, že ako občan, ktorý (dobrovoľne) požiadal o vyradenie z evidencie uchádzačov o zamestnanie, nemôže na základe platnej právnej

úpravy, byť do evidencie uchádzačov o zamestnanie opätovne zaradený skôr, ako po uplynutí šiestich mesiacov odo dňa jeho vyradenia z evidencie.

Uvedené vyplýva z obsahu ustanovenia § 36 ods. 3 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov, podľa ktorého „ V prípadoch vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie z dôvodov podľa odseku 1 písm. m) a z dôvodov podľa odseku 2 úrad znovu zaradí uchádzača o zamestnanie do evidencie uchádzačov o zamestnanie po uplynutí šiestich mesiacov odo dňa jeho vyradenia z evidencie uchádzačov“.

Predmetné ustanovenie zákona je nielenže priamo zasahujúce do základného práva občanov – práva na prácu (právo na prístup k zamestnaniu tvorí jeho imanentnú súčasť), ale vďaka svojej nepresnosti je spôsobilé privodiť i praktické problémy v prípadoch, že sa dotknutý občan voči rozhodnutiu o vyradení z evidencie uchádzačov o zamestnanie odvolá. V prípadoch vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie z dôvodov podľa odseku 1 písm. m) a z dôvodov podľa odseku 2 úrad znovu zaradí uchádzača o zamestnanie do evidencie uchádzačov o zamestnanie po uplynutí šiestich mesiacov odo dňa jeho vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie, nakoľko toto ustanovenie zákona odkazuje na dôvod vyradenia z evidencie uchádzačov podľa „odseku 1 písm. m)“, ktoré ale ustanovenie zákona v odseku 1 neuvádza. Ide o nedôslednosť pri tvorbe zákona, resp. pri jeho novelizácii zákonom č. 191/2004 Z. z., kedy došlo k vypusteniu jedného z dôvodov vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie v ustanovení § 36 zákona (konkrétne písm. h) priznanie výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku podľa osobitného predpisu) a následnej zmene, keď sa dovtedajšie písmená i) až m) zákona ďalej označujú ako písmená h) až l) – na čo mali prirodzene reagovať i nadväzujúce ustanovenia, ktoré dovtedy na ustanovenie písm. m) odkazovali a k čomu, ako som už vyššie uviedol, nedošlo (viď. platné znenie ustanovenia § 34 ods. 10 písm. e) a tiež už citované ustanovenie § 36 ods. 3 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov).

Za zásadné pochybenie vyúsťujúce do odňatia možnosti realizovať ústavné právo na prácu je možné považovať i skutočnosť, že následky vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie z dôvodu žiadosti občana o vyradenie z evidencie (ustanovenie § 36 ods. 1 písm. m) konštruoval zákonodarca ako sankciu obdobnú tej, akú uplatňuje voči občanom, ktorí boli z evidencie uchádzačov o zamestnanie vyradení z dôvodu nespolupráce s úradom práce (nezaradenie v období 6 mesiacov odo dňa vyradenia). Máme za to, že takýto postup môže byť v rozpore s garanciou, ktorú občanom Slovenskej republiky vyslovila Ústava Slovenskej republiky vo svojom článku 35 ods. 3.

Predseda osloveného výboru informoval verejného ochrancu práv, že vzhľadom na závažnosť problému okamžite oslovil Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky so žiadosťou o poskytnutie stanoviska s tým, že toto stanovisko by malo obsahovať aj vyjadrenie k novelizácii predmetného zákona. Informoval aj predsedu Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci a bývanie. Ubezpečil, že po doručení vyžadovaného stanoviska gestorského rezortu sa výbor bude venovať problematike s plnou vážnosťou.

Verejný ochranca práv po prvýkrát v septembri roku 2004 predložil z vlastnej iniciatívy **polročnú správu o činnosti verejného ochrancu práv** Výboru pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien Národnej rady Slovenskej republiky. Správu predložil najmä z dôvodu

zvýšenia preukázaných porušení základných práv a slobôd a z dôvodu, keď po prvý krát v histórii sa obrátil na vládu Slovenskej republiky ako nadriadený orgán v súvislosti s uplatnením ustanovenia § 19 ods.3 zákona o verejnom ochrancovi práv, nakoľko nesúhlasil so stanoviskom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Na tieto skutočnosti bolo podľa nášho názoru potrebné upozorniť gesčný výbor.

Rok 2004 bol rokom viacerých legislatívnych zmien. Upriamujeme pozornosť na naše pripomienky k dvom základným právnym normám týkajúcich sa trestnoprávnej oblasti, a to k **návrhom Trestného zákona i Trestného poriadku**. Vo vzťahu k Trestnému poriadku sme navrhli, aby v taxatívne vymedzených prípadoch bol oprávnený podať dovolanie aj verejný ochrana práv, ktorý sa najčastejšie stretáva s prípadmi, kedy sa občania domáhajú podania mimoriadneho opravného prostriedku jeho prostredníctvom z dôvodov porušenia základných práv a slobôd voči rozhodnutiam prvostupňového alebo odvolacieho súdu.

V súvislosti s prebiehajúcimi legislatívnymi prácami na právnych predpisoch upravujúcich **výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody** sme sa na základe poznatkov z preskúmania podnetov z danej oblasti zamerali najmä na podmienky povoľovania a režim prijímania návštev, zabezpečenie osobnej hygieny, opatrenia súvisiace s odobratím zbrane, podmienky zabezpečenia tlmočníka cudzincom, podmienky výkonu väzby a trestu odňatia slobody mladistvými.

5.4 Formovanie právneho vedomia

Dôležitým nástrojom vplyvu na proces formovania spôsobu života je právny poriadok – realizovaná zákonnosť v spoločnosti. Režim zákonnosti je vlastný demokratickému zriadeniu a zabezpečenie dodržiavania zákonnosti patrí k dôležitým úlohám každého demokratického a právneho štátu.

Kancelária verejného ochrancu práv popri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám naďalej kladie dôraz na **komplexnú službu občanovi**. Ide najmä o poskytovanie pomoci a odborné usmerňovanie, kde a ako svoje práva môže uplatniť, ale aj pripomínanie mu jeho povinností. Medzi prioritné úlohy patrí aj odstraňovanie právnej nevedomosti formou právnej propagandy a osvety, ako aj zlepšovanie komunikácie medzi občanom a štátom.

Je potrebné neustále podporovať **rast úlohy právneho vedomia** ako preventívno-výchovného činiteľa proti porušovaniu práva a prehlbovať výchovné pôsobenie spoločnosti na tých, ktorí porušujú pravidlá spolunažívania. Veď právne vedomie predstavujúce názory na platné právo, stupeň jeho poznania, jeho hodnotenie a postoj k právu vôbec sa prejavuje v konaní človeka, či už v súlade alebo v rozpore s právom. Každá praktická činnosť orgánov verejnej správy, rozhodnutia a iné formy právnej činnosti pracovníkov osobitne funkcionárov týchto orgánov majú veľký význam na utváranie právneho myslenia občanov a na ich predstavy a praktické postoje v oblasti dodržiavania práv, zákonnosti a pravidiel spolužitia.

Zvyšovanie právneho vedomia je predpokladom účinnejšieho uplatňovania práv a slobôd občanov. I preto je potrebné zvyšovať právnu vzdelanosť, treba zvyšovať celkovú právnu kultúru. Znalosti právneho charakteru majú význam pre pochopenie informatívnej funkcie práva, rozhodovacej funkcie práva i preventívnej funkcie práva.

V tejto súvislosti pripomíname, že „ neznalosť zákona neospravedľuje.“

Teda z doteraz uvedeného vyplýva, že znalosť základných právnych predpisov je prvým predpokladom toho, aby právo mohlo byť náležitým spôsobom aj uplatnené, je nevyhnutnou podmienkou pre správne pochopenie obsahu rozhodnutí stanovísk a záverov príslušných orgánov verejnej správy a skutočnosťou, ktorá pomáha predchádzať nedorozumeniam, ktoré vznikajú medzi občanmi a orgánmi verejnej správy.

Rok 2004 verejný ochranca práv venoval osobitne **právam dieťaťa**. Kancelária verejného ochrancu práv k právam dieťaťa organizovala medzinárodnú konferenciu, tlačové konferencie, uskutočnili sme niekoľko stretnutí so študentmi stredných a vysokých škôl, deťmi v detskom domove, kancelária pripravila aj informačné materiály osobitne k právam dieťaťa.

Dávame do pozornosti, že **deti sú minoritná skupina obyvateľstva, ktorá sa nevie sama brániť** a ľahostajnosť voči právam detí sa spoločnosti nevyplatí, preto je nutné venovať ochrane ich práv náležitú pozornosť. Na tlačových konferenciách sme prezentovali poznatky o porušovaní práv detí na Slovensku vrátane konkrétnych prípadov týkajúcich sa práv detí, ktoré sme pomohli vyriešiť. Zdôrazňujeme najmä, že v Slovenskej republike platí medzinárodný **Dohovor o právach dieťaťa** a je zodpovednosťou štátu zabezpečovať jeho uplatnenie. Pretože Kancelária verejného ochrancu práv poskytuje kvalifikovanú právnu pomoc v oblasti ochrany práv dieťaťa, neprikláňame sa k vytvoreniu špeciálneho ombudsmana pre deti, sme však za dôslednejšie uplatňovanie súčasných právnych noriem, ktorých kvalita je na náležitej úrovni, žiaľ ich aplikácia v praxi nie je vždy kvalifikovaná.

Za účasti predstaviteľov akademickej obce, štátnych inštitúcií, mimovládnych organizácií, odborníkov z oblasti práva a psychológie zaoberajúcich sa problematikou právnej úpravy postavenia dieťaťa, najmä vo vzťahu k uplatňovaniu Dohovoru o právach dieťaťa z právnej a psychologickkej stránky kancelária zorganizovala spolu s Občianskym združením V & P **medzinárodnú konferenciu** pod záštitou predsedu Národnej rady Slovenskej republiky „ **Práva dieťaťa a ich ochrana**“. Výstupom z konferencie, ktorá sa stretla s veľkým ohlasom odbornej verejnosti ale i médií bolo zhodnotenie súčasného stavu ochrany práv detí a návrh **Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa v Slovenskej republike**. Predmetný návrh je prílohou č.3 tejto správy.

V týždni, v ktorom sme si pripomenuli Medzinárodný deň ľudských práv sme osobitnú pozornosť venovali zvyšovaniu právneho vedomia verejnosti s cieľom priblížiť informácie o ochrane práv občanov. Týždeň aktivít sme začali na východnom Slovensku otvorením **1 . ročníka cyklu "Verejný ochranca práv deťom a mládeži"**. V aktívnych diskusiách sme sa stretli so študentmi Fakulty výrobných technológií Košickej Univerzity v Prešove, so študentmi Gymnázia na Kukučínovej ulici v Poprade, Združenej strednej škole služieb v Žiari nad Hronom, s deťmi v Detskom domove v Novej Bani, Gymnázia na Tomášikovej ulici v Bratislave a študentmi z Gymnázia Ivana Horvátha v Bratislave. Verejný ochranca práv oceňoval študentov, ktorí sa zapojili do vedomostného kvízu o základných právach a slobodách a právach dieťaťa. Študenti sa počas aktívnej diskusie zaujímali najmä o ochranu práva na vzdelanie, vyslovili námietky k legislatívnej zmene, ktorou sa zavádza nový spôsob maturity. Kritike bola podrobená aj právna norma týkajúca sa získavania výučných listov v určitých odboroch štúdia. Študenti sa zaujímali aj o prípady fyzického a psychického násillia na deťoch a na spôsoby ochrany práv detí ako aj o ďalšie

případy z trestnoprávnej oblasti. Právnicki Kancelárie verejného ochrancu práv spolu s obyvateľmi a zamestnancami Domova sociálnych služieb v Báhoňi riešili problémy, s ktorými sa stretávajú pri pobyte v domove, najmä poskytovanie zdravotníckych služieb, dodržiavanie domového poriadku ako aj problémy pri pozbavení spôsobilosti na právne úkony.

Ďalej sme so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva organizovali medzinárodnú konferenciu „Výchova k ľudským právam v boji proti diskriminácii“. Kancelária verejného ochrancu práv organizačne zabezpečovala 2.panel konferencie pod názvom „**Úloha ombudsmana na formovaní právneho vedomia verejnosti**“, ktorého sa aktívne zúčastnili ombudsman Maďarskej republiky, zástupca ombudsmana Poľskej republiky, poradkyňa ombudsmana Českej republiky. Prednášajúci sa zhodli na dôležitosti zvyšovania právneho vedomia verejnosti ako dôležitého prostriedku uplatňovania ochrany ľudských práv a základných slobôd, informovali o svojich aktivitách v danej oblasti a vyzdvihli dôležitosť pôsobenia v regiónoch krajín.

V **stretnutiach a odborných besedách** so študentmi verejný ochranca pokračuje aj naďalej. Napr. študenti Gymnázia Ivana Horvátha v Bratislave požiadali o prednášku z oblasti trestného práva v mesiaci január 2005, kedy verejný ochranca práv slávnostne spoluotváral aj novú budovu Základnej školy Juraja Holčeka v Dolnom Ohaji.

Opakovane v spolupráci s príslušnými úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny riešime úpravy styku rodičov s deťmi po rozvoде pričom **žadame zabezpečiť rešpektovanie Dohovoru o právach dieťaťa**.

Kancelária verejného ochrancu práv pripravuje pre občanov **informačné materiály**, ktoré distribuuje po celom Slovensku, napr. leták „Základné práva a slobody podľa Ústavy SR“, „Pôsobnosť verejného ochrancu práv“, „Právomoci verejného ochrancu práv“, informačný leták o spôsobe podávania podnetu, „Verejný ochranca práv a samospráva“, distribuuje leták „Európsky ombudsman“ a na žiadosť verejnosti pripravuje informačných materiálov k problematike Európskej únie, informácie z Európskeho parlamentu, informácie o Návrhu Európskej zmluvy – Ústavy EÚ. Kancelária verejného ochrancu práv pripravila vydanie zborníka z konferencie „Postavenie ombudsmana v demokratickom a právnom štáte“ a zborníka z konferencie „Práva dieťaťa a ich ochrana“ a zabezpečuje aj ich distribúciu.

5.5 Spolupráca s mimovládnyimi organizáciami pri zvyšovaní právneho vedomia

Verejný ochranca práv a Slovenský výbor pre Unicef uskutočnili v predvečer Medzinárodného dňa detí v priestoroch Unicef "Spoločné právne poradenstvo pre dieťa a rodinu", kde pracovníci oboch inštitúcií poskytovali právne usmernenia ohľadne problematiky právnej ochrany detí.

Pracovníci Kancelárie verejného ochrancu práv sa aktívne zúčastňovali na podujatiach organizovaných mimovládnyimi organizáciami, napr. seminár organizovaný občianskym združením Tabita, ktorý bol zameraný na prípravu sociálnych pracovníkov pre prácu s ohrozenými skupinami detí a mládeže, ktorý je súčasťou aktivít projektu „Mobilita práce s mládežou“. Zámerom je vybudovať metodickú jednotku s pôsobnosťou pre celú strednú Európu a network organizácií svojou činnosťou orientovaných na prácu s rizikovými skupinami detí a mládeže. Cieľom takejto metodickej jednotky by následne malo byť

poskytovanie poradensko-konzultačného a informačného servisu zainteresovaným inštitúciám. Obsahom prednášky zástupcov Kancelárie verejného ochrancu práv a následnej diskusie bola problematika ochrany práv detí a trestného stíhania mladistvých podľa platnej právnej úpravy v Slovenskej republike.

Medzi významné podujatia, ktorých sa pracovníci Kancelárie verejného ochrancu práv zúčastnili boli aj podujatia „Vzdelávanie a zamestnávanie ľudí s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike“, organizátorom podujatia bolo Občianske združenie Inklúzia; IX. ročník Jesennej školy práva pod názvom „Pramene práva quid iuris po vstupe do EÚ“, ktorého organizátormi boli Ústav štátu a práva SAV a Občianske združenie EUROPE 2000 a záštitu nad ktorým prevzal verejný ochranca práv, stretnutia s organizátormi projektu MEMO 98 „Lepšie správy o Rómoch“, konferencia „Ľudské práva obetí trestných činov a ich ochrana“, stretnutie s predstaviteľmi Občianskeho združenia Parlament rómskych osád vo veci participácie Kancelárie verejného ochrancu práv pri riešení projektu týkajúceho sa zvyšovania právneho vedomia rómskeho obyvateľstva na západnom Slovensku.

Po viac ako roku od podpisu dohôd o spolupráci inicioval verejný ochranca práv stretnutie s mimovládnyimi organizáciami. Na spoločnom stretnutí sa so zástupcami Slovenského výboru pre Unicef, Ligy aktivistov za ľudské práva a Slovensko-poľskej spoločnosti pre priateľstvo a dobré susedské vzťahy dohodli na ďalších spoločných postupoch a zefektívnení spolupráce. Ocenit' by sme chceli osobitne spoluprácu so Slovensko-poľskou spoločnosťou pre priateľstvo a dobré susedské vzťahy, ktorá sa významnou mierou podieľala na viacerých podujatiach kancelárie, osobitne aj pri zvyšovaní právneho vedomia zvlášť na východnom Slovensku.

5.6 Spolupráca s médiami pri zvyšovaní právneho vedomia

V spolupráci s médiami chceme dosiahnuť obojstranne dobrú a efektívnu spoluprácu, preto máme vypracovanú koncepciu informačnej činnosti spolu s mediálnou stratégiou. Sme stále presvedčení, že spolupráca s médiami sa bude neustále zlepšovať práve vo vzťahu k formovaniu právneho vedomia občanov. Nemožno však opomenúť skutočnosť, že nie všetko možno zverejňovať, najmä pred dôkladným preskúmaním a vyriešením vecí. Predsa chránime občana, ktorý nás žiada o ochranu svojich základných práv a slobôd.

Veľmi pozitívny ohlas občanov zaznamenáva **pravidelná rozhlasová relácia** v Slovenskom rozhlase, ktorej cieľom je práve napomáhať k zvyšovaniu právneho vedomia verejnosti a prezentovať výsledkov práce verejného ochrancu práv. Právnicki Kancelárie verejného ochrancu práv sú hosťami v živom vysielaní relácie „Kontakty“ Slovenského rozhlasu okruhu Rádio Regina aj niekoľkokrát mesačne s mimoriadnou odozvou občanov priamo v živom vysielaní a následne pri osobných stretnutiach a telefonických rozhovoroch s podávateľmi podnetov.

Pozitívny prínos majú aj **pravidelné rubriky** verejného ochrancu práv **v celoštátnych i regionálnych denníkoch** s rovnakým cieľom pôsobiť na právne vedomie verejnosti a oboznamovať s výsledkami činnosti verejného ochrancu práv i vystúpenia verejného ochrancu práv a právnikov Kancelárie verejného ochrancu práv v elektronických médiách.

Medzi úspešné propagačno-osvetové podujatia verejného ochrancu práv patrí už pravidelné organizovanie predĺžených pracovných dní v Kancelárii verejného ochrancu práv medializovaný pod názvom „**U ombudsmana dvere dokorán**“, ktorý verejný ochranca práv organizuje nielen pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudských práv dňa 10. decembra. V sídle kancelárie v Bratislave sme poskytli odborné konzultácie a právne rady ako pomoc pri ochrane základných práv a slobôd až do 20.15 hodiny. Túto možnosť 10. decembra 2004 využilo **227 občanov**. Najčastejšie riešené prípady občanov, ktorí využili deň otvorených dverí, sa týkali dávok sociálnej pomoci, príspevkov v hmotnej núdzi, poskytovania zdravotnej starostlivosti, tiež starobných dôchodkov, plnenia vyživovacej povinnosti na maloleté deti, problémy bytových spoločenstiev, prietáhov na orgánoch verejnej správy - najviac na súdoch všetkých stupňov, ale aj Úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, Sociálnej poisťovni. Po efektívnej informačnej kampani printových i elektronických médií danú možnosť využívajú občania z celého Slovenska až od ukrajinských hraníc. Najstarší návštevníci predĺženého pracovného dňa mali viac ako 90 rokov, poslední návštevníci prichádzali po vypočutí hlavných večerných správ tesne pred 20.00 hodinou.

S cieľom poďakovať sa novinárom za to, že úspešne prispievajú k zvyšovaniu právneho vedomia verejnosti, ktoré je predpokladom účinnejšieho uplatňovania základných práv a slobôd občanov verejný ochranca práv slávnostne udeľoval **ocenenia verejného ochrancu práv pre médiá za prínos pri zvyšovaní právneho vedomia v oblasti základných práv a slobôd v Slovenskej republike** v kategóriách regionálne médiá, printové médiá – celoplošné, elektronické médiá – celoplošné rozhlasové vysielanie, elektronické médiá – celoplošné televízne vysielanie.

Najväčší záujem zo strany médií je najmä o publikovanie príbehov konkrétnych občanov, ich autentické prerozprávanie na kameru či mikrofón priamo podávatelmi podnetov. Musíme upozorniť, že sme viazaní mlčanlivosťou a zákonom o ochrane osobných údajov, ktoré nám neumožňujú zverejňovať prípady podávateľov bez ich výslovného súhlasu a väčšina podávateľov s medializovaním svojho prípadu nesúhlasí.

5.7 Významné medzinárodné podujatia

Pri príležitosti druhého výročia svojej činnosti verejný ochranca práv usporiadal, pod záštitou predsedu Národnej rady Slovenskej republiky a za účasti predsedu Výboru pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien, medzinárodnú konferenciu pod názvom **"Postavenie ombudsmana v demokratickom a právnom štáte"**. Vytvorenie inštitútu verejného ochrancu práv a budovanie jeho úradu bolo jednou z podmienok pre vstup Slovenskej republiky do Európskej únie a zároveň aj výzvou pre celú krajinu, pretože v kontexte novej Európy je ochrana základných práv a slobôd považovaná za jednu z najdôležitejších priorít. Pri príležitosti druhého roku existencie inštitúcie, verejný ochranca práv zhodnotil svoje pôsobenie a stav dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike. Spoločne so svojím hosťom verejným ochrancom práv Českej republiky Otakarom Motejlom zároveň porovnali situáciu pri ochrane práv a slobôd v oboch susedných krajinách. Medzinárodná konferencia zaznamenala záujem predstaviteľov politického života, akademickej obce, profesijných združení a mimovládnych organizácií z Českej a Slovenskej republiky, vrátane niektorých z autorov zákona o verejnom ochrancovi práv. Na základe záverov konferencie sme vypracovali aj niektoré zásady pre novelizáciu zákona o verejnom ochrancovi práv, ktoré sme predložili Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien.

Významnou aktivitou verejného ochrancu práv s cieľom nadviazania a prehĺbenia vzájomnej spolupráce ombudsmanských inštitúcií blízkyh nielen geografickým usporiadaním, ale aj historickým vývojom a aktuálnym dianím v medzinárodnom priestore bolo zorganizovanie v histórii prvého „**Summitu ombudsmánov krajín V4**“ s bohatým pracovným, ale aj spoločenským programom. Ombudsmáni rokovali o približovaní svojich pôsobností a kompetencií vzhľadom na činnosť po vstupe do Európskej únie, o vzťahu národných ombudsmánov a Európskeho ombudsmana, pôsobení národných ombudsmánov v regiónoch svojich krajín, ale i o spolupráci ombudsmánov s mimovládnyh organizáciami a médiami. Jeho výsledkom bolo „**Memorandum**“, ktoré sa stalo základným dokumentom pre spoluprácu a vzájomnú súčinnosť týchto nezávislých ústavných inštitútov a ich predstaviteľov. Prvým prejavom spolupráce bolo prijatie „**Výzvy ombudsmánov krajín V4**“ k vlastným poslancom Európskeho parlamentu pri príležitosti voľby nového Európskeho ombudsmana. Verejný ochranca práv organizáciou uvedeného podujatia založil históriu pravidelných stretnutí k spoločným problémom ochrany základných práv a slobôd v stredoeurópskom priestore.

5.8 K niektorým zásadám návrhu novelizácie zákona o verejnom ochrancovi práv

Činnosť verejného ochrancu práv a jeho kancelárie za tri roky pôsobenia nového inštitútu v našej spoločnosti a štáte priniesla skúsenosti s uplatňovaním súčasnej právnej úpravy o verejnom ochrancovi práv na takej úrovni, že ich považujeme za dostačujúce na predloženie návrhu **novelizácie zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv** v znení neskorších predpisov.

Verejný ochranca práv v osobitnej polročnej správe o činnosti predloženej Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien, predložil aj **zásady novelizácie zákona č. 564/2001 Z.z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov**. Správa o činnosti verejného ochrancu práv bola prerokovaná výborom dňa 12. októbra 2004. Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien v súlade so závermi diskusie o polročnej správe o činnosti, predloženej z vlastnej iniciatívy verejným ochrancom práv prerokoval osobitne zásady návrhu novelizácie zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov v januári roku 2005. Verejný ochranca práv predniesol zásady novelizácie, pri ktorých vychádzal z praktickej aplikácie zákona, poznatkov a záverov stretnutí ombudsmánov, osobitne aj ombudsmánov krajín V4, v neposlednom rade Medzinárodnej charty efektívnosti ombudsmánov a Ústavy EU. Verejný ochranca práv ponúkol výboru možnosť poveriť prípravou paragrafového znenia novelizácie zákona Kanceláriu verejného ochrancu práv.

Vymedzenie pôsobnosti verejného ochrancu práv **len k základným právam a slobodám** sa na základe poznatkov z doterajšieho pôsobenia verejného ochrancu práv javí určitým spôsobom ako obmedzujúce, a tak ako už bolo skonštatované v predošlých správach o činnosti verejného ochrancu práv, opätovne navrhujeme zväžiť **rozšírenie pôsobnosti verejného ochrancu práv na celú „maladministráciu“**.

Ďalšie návrhy sa dotýkajú najmä **procesnej činnosti** podľa zákona o verejnom ochrancovi práv, a to najmä niektorých ustanovení o **súčinnosti** vo vzťahu k súdom a

prokuratúre, ale aj mimovládny a iným organizáciám, ďalej **ochrany a spracúvania osobných údajov**. Za jeden z najdôležitejších považujeme návrh ustanoviť **povinnosť orgánov verejnej správy poskytovať informácie, vysvetlenia a stanoviská ku skutkovým a právnym otázkam verejnému ochrancovi do 20 dní od doručenia**. Nakoľko od rýchlosti poskytnutia potrebných podkladov závisí jeden z prioritných cieľov „rýchlosť služby pre občana“. Napr. verejný ochranca práv mal aj skúsenosť, keď ministerstvo spravodlivosti mu zaslalo stanovisko až po roku a pol a to až po niekoľkých urgenciách.

Za nedostatok zákona považujeme aj absenciu **oznámení o prijatých opatreniach na odstránenie nedostatkov**, ktoré verejný ochranca práv zistil a vyrozumel o tom **nadriadený orgán alebo vládu Slovenskej republiky**. Túto povinnosť má len orgán v konaní, v rozhodovaní alebo v nečinnosti ktorého verejný ochranca práv zistil porušenie základných práv a slobôd. Bolo by teda žiaduce stanoviť **maximálnu lehotu** napr. 20 dní od doručenia na oznámenie **opatrení na odstránenie porušovania základných práv a slobôd** nadriadeným orgánom verejnému ochrancovi práv.

Po uvedenej skúsenosti s odstúpením **riešenia nedostatkov** vláde Slovenskej republiky navrhujeme zvážiť, či by „na konci cesty za základnými právami a slobodami“ mala byť **vláda Slovenskej republiky**.

Medzi oprávnenia verejného ochrancu práv doporučujeme doplniť oprávnenie **zúčastniť sa schôdze Národnej rady Slovenskej republiky, ak prejednáva veci týkajúce sa jeho pôsobnosti**, aj ak schôdza alebo jej časť bolo vyhlásená za neverejnú. Navrhujeme aby, ak verejný ochranca práv požiada o slovo, bolo mu udelené.

5.9 Návrh opatrení

Kancelária verejného ochrancu práv predloží paragrafové znenie návrhu novely zákona o verejnom ochrancovi práv v roku 2005 Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien. Návrh kancelária pripravuje na základe praktických skúseností s jeho uplatňovaním, z medzinárodných skúseností a legislatívy v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, s Medzinárodnou chartou efektívnosti ombudsmanov a s Ústavou EÚ.

Kancelária verejného ochrancu práv bude naďalej pokračovať vo zvyšovaní právneho vedomia na základe analýzy získavaných poznatkov. Poznatky o porušovaní základných práv a slobôd budeme naďalej prerokúvať s predstaviteľmi orgánov verejnej správy, aby sme tak spoločne dosiahli najlepšiu riešenie pre občana v konkrétnom prípade, ale aby aj prijali opatrenia, ktoré účinne zabránia opakovaniu obdobných nežiadúcich javov v budúcnosti.

Poznatky o nedostatočnom právnom vedomí budeme neustále využívať pri otvorení regionálnych pôsobísk kancelárie, distribuovaní informačných materiálov, publikovaní úspešne vybavených podnetov v médiách, právnom poradenstve v tlači i v rozhlase, prednáškach a besedách na školách, detských domovoch, domovoch sociálnych služieb, medzi občanmi po celom Slovensku, pri organizovaní tlačových konferencií, organizovaní a zameraní medzinárodných odborných konferencií. Naším cieľom je a naďalej bude slúžiť občanovi, každej fyzickej a právnickej osobe, podieľať sa na ochrane základných práv a

slobôd v súlade s právnym poriadkom a princípmi demokratického a právneho štátu. **Chceme dať možnosť na uplatnenie práva, na ochranu základných práv a slobôd každému.**

6. Činnosť Kancelárie verejného ochrancu práv

6.1 Personálne obsadenie

Činnosť Kancelárie verejného ochrancu práv v súčasnosti zabezpečuje 26 zamestnancov v štátnej službe /z tohto počtu 24 s právnickým vzdelaním/ a 12 zamestnancov vo výkone práce vo verejnom záujme. V roku 2004 Kancelária verejného ochrancu práv realizovala 9 výberových konaní, z toho 6 na štátnozamestnanecké miesta odborných pracovníkov v právnych odboroch kancelárie. Prevažná väčšina štátnych zamestnancov už absolvovala kvalifikačné skúšky a tým splnila podmienky na vymenovanie do stálej štátnej služby.

Kancelária verejného ochrancu práv sa mimoriadnu zaťaženosť právnikov v prospech rýchlej služby občanovi snažila riešiť na rok 2004 zvýšením pracovných miest u administratívnych pracovníkov, ktorí by mohli v podstatnej miere odbremeniť odborných pracovníkov od viacerých administratívnych činností. Kancelária má len 4 administratívne pracovníčky, z ktorých 2 zabezpečujú pre potreby kancelárie kumulatívne aj iné pracovné činnosti. Na základe uvedených skutočností verejný ochranca práv požiadal ministra financií Slovenskej republiky o zvýšenie limitu zamestnancov vo výkone prác vo verejnom záujme, a to bez nároku na finančné krytie. Žiadosti nebolo vyhovená aj z dôvodu, že ministerstvo predpokladalo napriek nášmu záväzku, že zvýšenie limitu počtu zamestnancov bude mať dopad na rozpočty nasledujúcich rokov.

Po podpise dohody o spolupráci verejného ochrancu práv s Rektorom Univerzity Komenského v Bratislave a dekanom Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave sa Kancelária verejného ochrancu práv podieľa na praktickej odbornej príprave študentov fakulty ohľadne ochrany základných práv a slobôd. Študenti prejavujú intenzívny záujem o odbornú stáž v takom rozsahu, ktorý kancelária nie je schopná z dôvodu priestorového a materiálno-technického plne uspokojiť. Záujem väčšiny z nich je pôsobiť v kancelárii dlhšie obdobie, potešiteľné sú ich ďakovné listy a uznanie po vykonaní stážového pobytu. Záujem však prejavujú aj študenti iných vysokých škôl z celého Slovenska.

6.2 Rozpočet kancelárie

Zákonom o štátnom rozpočte na rok 2004 boli Kancelárii verejného ochrancu práv schválené výdavky vo výške 32 000 tis. Sk, ktoré boli programovo rozpočtované na ochranu základných práv a slobôd so zámerom podieľať sa na ochrane základných práv a slobôd pri činnosti orgánov verejnej správy.

Kancelária verejného ochrancu práv vyčerpala 42% rozpočtu na mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné, čomu zodpovedá 12%-ný podiel výdavkov na poisťovné a príspevok zamestnávateľa do poisťovní.

Kancelária verejného ochrancu práv použila 37% rozpočtu na tovary a ďalšie služby. Rozbor výdavkov tejto kategórie poukazuje na vysoké náklady za prenájom kancelárskych priestorov (takmer 55% všetkých výdavkov na tovary a služby). Napriek veľkej snahe Kancelárie verejného ochrancu práv získať priestory vo vlastníctve štátu pre potreby kancelárie, toto sa nedarí. V roku 2004 verejný ochranca práv o pomoc pri získavaní priestorov vo vlastníctve štátu oslovil viacerých ministrov i predsedu vlády Slovenskej republiky. S rastúcim záujmom občanov o činnosť verejného ochrancu práv i rastom cien za služby rastú aj náklady na úhradu za poštovné, telekomunikačné služby. V snahe priblížiť Kanceláriu verejného ochrancu práv občanom celého Slovenska Kancelária verejného ochrancu práv uskutočňovala pravidelné tuzemské pracovné cesty v regiónoch Slovenska (Trenčín, Dohňany, Banská Bystrica, Žilina, Veľký Meder, Poprad, Prešov) ako aj tuzemské cesty za účelom osobného preskúmania podnetov v súlade so zákonnými oprávneniami verejného ochrancu práv podľa §17 zákona o verejnom ochrancovi práv.

Kancelária verejného ochrancu práv od prijatia zákona o verejnom ochrancovi práv náklady na činnosť verejného ochrancu práv zabezpečovala zo samostatnej kapitoly štátneho rozpočtu.

V roku 2004 na základe novelizácií zákona o rozpočtových pravidlách, ako aj zákona o verejnom ochrancovi práv, bola zrušená jeho samostatná kapitola štátneho rozpočtu a zabezpečenie nákladov sa v súčasnosti uskutočňuje cez kapitolu všeobecnej pokladničnej správy, ktorá spadá pod ministra financií Slovenskej republiky.

Okrem iného sa už prejavujú určité problémy, ktoré sťažujú a spomaľujú činnosť Kancelárie verejného ochrancu práv. Teda sa jednoznačne ukazuje, že použitá argumentácia pri zrušovaní samostatnej rozpočtovej kapitoly, že sa to deje pre prospech činnosti Kancelárie verejného ochrancu práv, bola klamlivá.

S nesúhlasným stanoviskom k danej právnej úprave verejný ochranca práv oslovil najvyšších predstaviteľov štátu.

Dovoľme si pripomenúť, že verejný ochranca práv či ombudsman je inštitút, ktorému štáty Európskej únie i Európska únia prikladá nezastupiteľnú dôležitosť. Je pravidlom, že v štátoch Európskej únie návrh rozpočtu, ktorý predkladá ombudsman parlamentu, tento ho akceptuje v plnej výške a nie to ešte, aby nemal samostatnú rozpočtovú kapitolu.

Nie je možné súhlasiť s tým, že napriek významnej práci i vysokému medzinárodnému kreditu, po necelých troch rokoch existencie inštitútu verejného ochrancu práv dochádza k zrušeniu samostatnej rozpočtovej kapitoly Kancelárie verejného ochrancu práv.

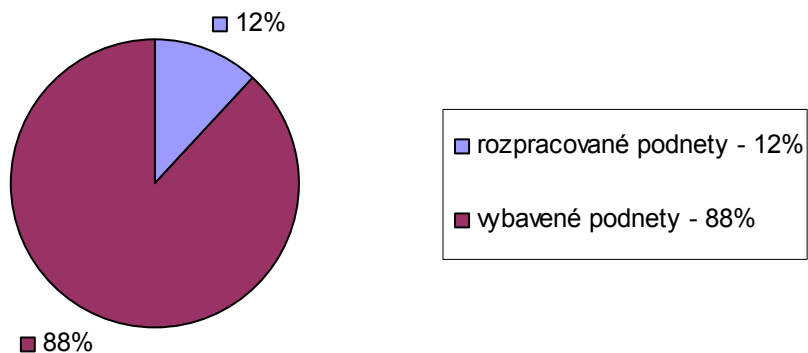
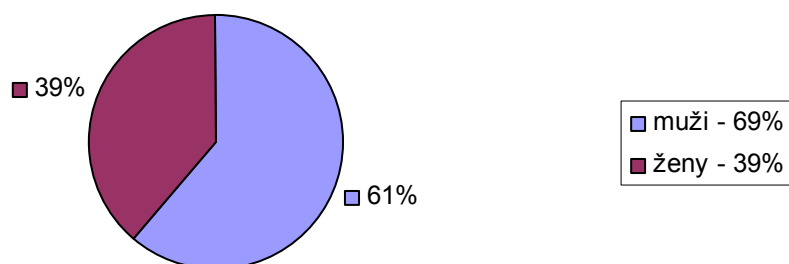
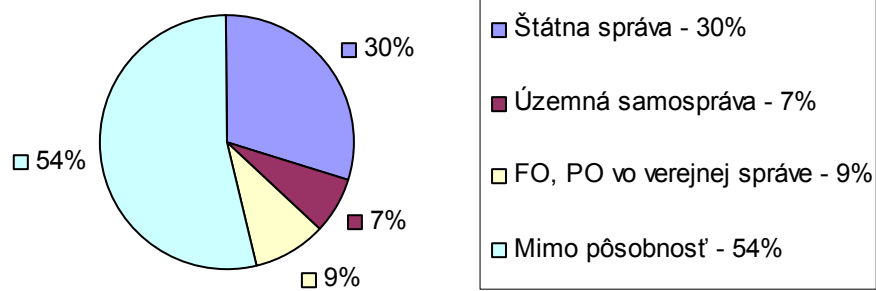
Dovoľujeme si uviesť citácie z dvoch dokumentov, z výročnej správy Európskeho ombudsmana za rok 2003 „Od januára 2000 je rozpočet ombudsmana nezávislou časťou rozpočtu Európskej únie“ a z Transparency International Slovensko (Protikorupčná príručka, Skúsenosti z celého sveta, str.81): „... úrad ombudsmana by mal mať možnosť **samostatne hospodáriť so svojim rozpočtom** a nebyť finančne podriadený inému úradu, ako je to napr. v Zimbabwe...“.

6. 3 Návrh opatrení

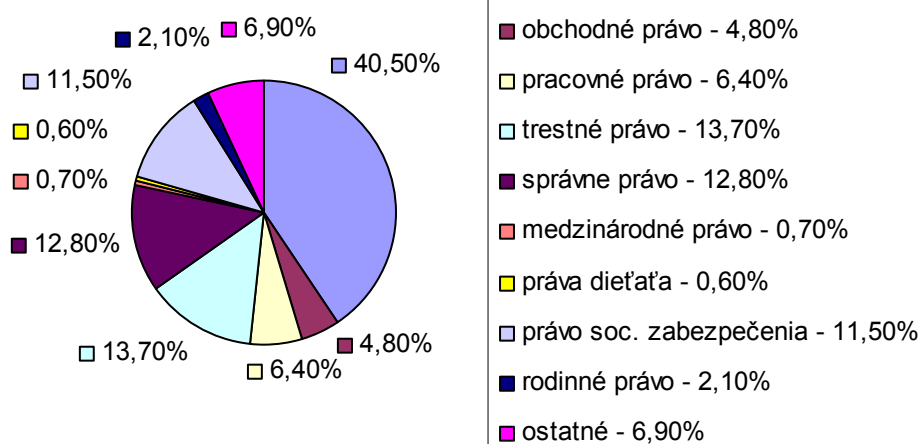
Je nevyhnutné, aby sa čo najskôr našlo pre Kanceláriu verejného ochrancu práv vlastné dôstojné umiestnenie s dobrým prístupom pre verejnosť pri súčasnom dodržaní právnych predpisov záväzných pre orgány štátu osobitne zabezpečenie bezbariérovosti prístupu.

Na základe nezávislého ústavného postavenia inštitútu verejného ochrancu práv a v súlade s právnym postavením Európskeho ombudsmana a ombudsmanov krajín EU zabezpečiť náklady na činnosť verejného ochrancu práv a jeho kancelárie zo samostatnej kapitoly štátneho rozpočtu.

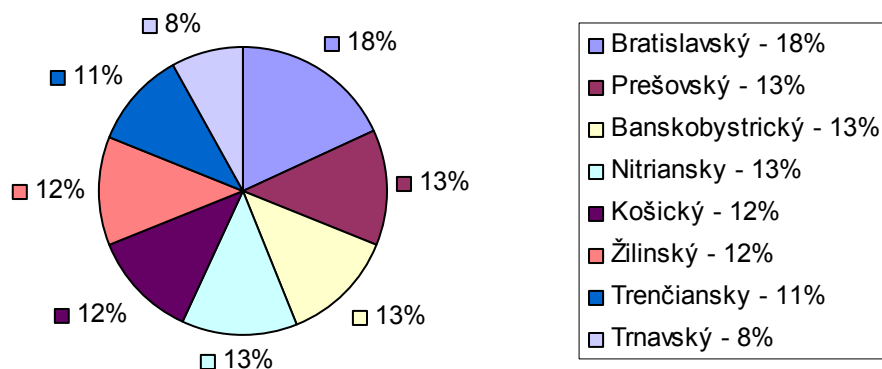
Prílohová časť

Vybavenosť podnikov**Prehľad počtu podávateľov podnikov podľa pohlavia****Percentuálne vyjadrenie počtu podnikov podľa pôsobnosti verejného ochrancu práv**

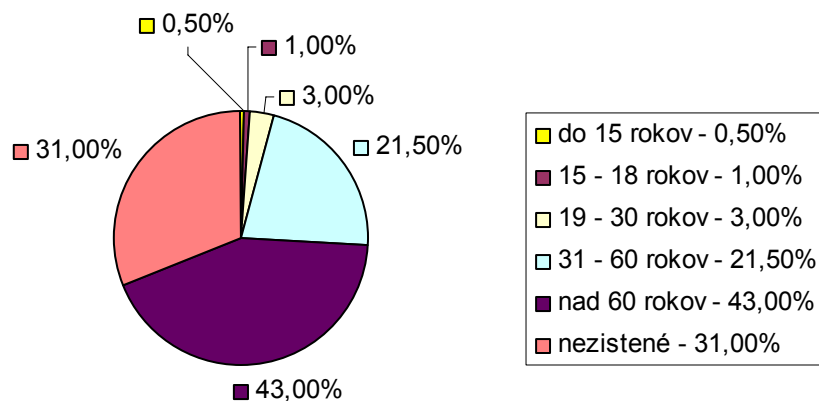
Prehľad podnetov podľa odvetví, ktorých sa týkajú

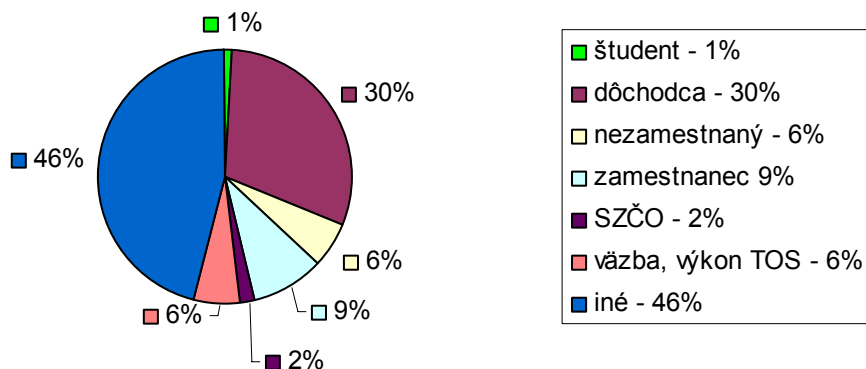
Prehľad počtu podávateľov podnetov podľa krajov

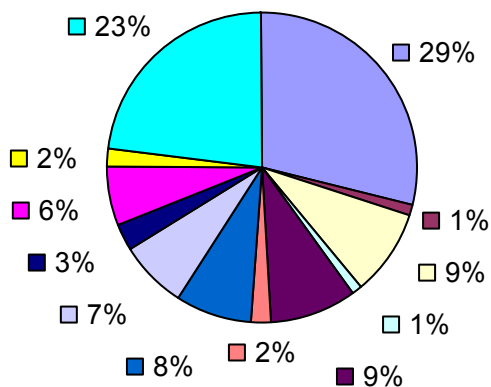
Prehľad o zložení podávateľov podnetov podľa veku

Prehľad podávateľov podnetov podľa sociálneho statusu

Subjekty, ktorých postup, konanie alebo nečinnosť podávateľa vo svojich podnetoch namietajú

- Súdy - 29%
- Pozemkové úrady - krajský, obvodný, Slovenský pozemkový fond - 1%
- Krajské, okresné a obvodné úrady - 9%
- Daňové úrady - 1%
- Orgány činné v trestnom konaní - 9%
- Ústavy na výkon väzby a TOS - 2%
- Poistovne - Sociálna, zdravotné - 8%
- Vláda a ministerstvá - 7%
- Správy katastra - 3%
- Mestské a obecné úrady, VÚC - 6%
- Bytové podniky a družstvá - 2%
- Iné - 23%

**Zbytočné priet'ahy v konaní preukázané
verejným ochrancom práv**

Príloha č. 2

Verejný ochranca práv preukázal počas svojej činnosti zbytočné priet'ahy v rozpore s článkom 48 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní týchto orgánov verejnej správy:

Krajský súd Banská Bystrica	Okresný úrad Komárno
3x Krajský súd Bratislava	Okresný úrad Košice II
Krajský súd Žilina	Okresný úrad Levice
Okresný súd Bánovce nad Bebravou	2xOkresný úrad Nové Zámky
2x Okresný súd Banská Bystrica	2xOkresný úrad Prievidza
Okresný súd Bardejov	Okresný úrad Prešov
8x Okresný súd Bratislava I	Okresný úrad Veľký Krtíš
2x Okresný súd Bratislava II	Okresný úrad Zlaté Moravce
6xOkresný súd Bratislava III	Krajský úrad Nitra
6x Okresný súd Bratislava IV	Krajský úrad Trenčín
Okresný súd Bratislava IV	Krajský pozemkový úrad Bratislava
Okresný súd Bratislava V	Obvodný pozemkový úrad Čadca
Okresný súd Dunajská Streda	Obvodný pozemkový úrad Nové Zámky
Okresný súd Galanta	2xSpráva katastra Bratislava II
Okresný súd Komárno	Správa katastra Bratislava III
2xOkresný súd Košice – okolie	2xSpráva katastra Bratislava IV
Okresný súd Košice I	Správa katastra Považská Bystrica
3xOkresný súd Košice II	Správa katastra Senec
Okresný súd Liptovský Mikuláš	Mestská časť Bratislava - Lamač
Okresný súd Lučenec	Mestský úrad Prievidza
2xOkresný súd Martin	Mestský úrad Šamorín
Okresný súd Nitra	Obecnému úradu Bobrovník
2xOkresný súd Nové Mesto nad Váhom	Obecný úrad Becherov
Okresný súd Partizánske	Obecný úrad Kanianka
Okresný súd Piešťany	Obecný úrad Kvakovce
Okresný súd Poprad	Obecný úrad Plavecký Mikuláš
Okresný súd Považská Bystrica	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
2xOkresný súd Prešov	9xSociálna poisťovňa – ústredie
Okresný súd Prievidza	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica
Okresný súd Rimavská Sobota	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava
Okresný súd Senica	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda
Okresný súd Spišská Nová Ves	2xÚrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice
8xOkresný súd Trenčín	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Levice
6xOkresný súd Trnava	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Martin
2xOkresný súd vo Zvolene	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra
9xOkresný súd Žilina	2xÚrad práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad
Okresný úrad Bratislava III	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Zlaté Moravce
Okresný úrad Dunajská Streda	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Žilina

Pozn.: V niektorých prípadoch bolo preukázané porušenie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov v tej istej veci aj v konaní viacerých orgánov verejnej správy (napr. so zbytočnými priet'ahmi konal okresný úrad a po prechode kompetencií aj na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny došlo k priet'ahom v konaní zavinenými už týmto úradom).

Návrh programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa v Slovenskej republike

Úvodné úvahy

Ochrana ľudských práv je životne dôležitá pre každého človeka. V spoločnosti však existujú skupiny, vrátane detí, ktoré si tieto práva dokážu uplatňovať ťažšie.

Je ešte veľa toho, čo zostáva svet deťom dlžný. Ich práva sú často porušované aj veľmi závažným spôsobom.

Nepochybne, že detí sú v ohrození, pretože stále zostávajú tou skupinou obyvateľstva, ktorá je najmenej schopná ovplyvniť kroky a opatrenia prijímané výkonnou mocou a stále je aktuálna otázka preklenutia medzery medzi rétorikou o právach a realitou života detí tak, aby ich práva našli svoj odraz v legislatíve, politike a v praxi. O právach detí musí verejnosť vedieť a pre detí musia byť zrozumiteľné, pretože v opačnom prípade pre spoločnosť a deti, ale i ostatnú verejnosť neplnia účel. Základnou snahou a efektom je potreba vytvoriť voči právam detí ovzdušie úcty a to nielen v našej krajine, ale v každej na svete. Detí sú najpočetnejšou minoritou, ale majú len minimálne cesty na vymáhanie svojich práv.

Pritom nemožno zabúdať i na postavenie a práva rodičov, z ktorých mnohí sa nedokážu stotožniť s koncepciou práv detí, pretože ich vnímajú ako hrozbu pre stabilitu rodiny a pre svoju autoritu.

Treba konštatovať, že Dohovor o právach dieťaťa je v histórii významným dokumentom o ľudských právach. Jeho neoddeliteľnou súčasťou je právo každého dieťaťa na výhody sociálneho zabezpečenia a právo každého dieťaťa na takú životnú úroveň, ktorá umožní jeho telesný, duševný, duchovný, mravný a sociálny rozvoj. A tu je zodpovednosť štátu za výchovu dieťaťa vrátane materiálnej a inej pomoci nepochybná. Štát nemôže plnenie detských práv uskutočňovať jednorazovým aktom, ale len dlhodobým procesom.

Dohovor o právach dieťaťa jednoznačne konštatuje, že detstvo má nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Deti majú právo na prirodzené prostredie pre rast a blaho v záujme ich plného a harmonického rozvoja osobnosti a mali by vyrastať v atmosfére šťastia, lásky a porozumenia. Toto všetko musí vyústiť do záverov, že dieťa musí byť úplne pripravené žiť v spoločnosti vlastným životom za rešpektovania ideálov vyhlásených v „Dohovore...“.

Veľmi významným právom vo smere k dieťaťu je právo na výchovu a prostredníctvom nej na citový, rozumový a mravný vývoj v duchu zásad spoločenskej morálky. Ďalej prostredníctvom výchovy je treba ziskávať stále širšie a hlbšie vzdelanie, osvojiť si zodpovedný postoj k práci a aby do ich vedomia a konania prenikli také morálne zásady, ako láska k vlasti, priateľstvo medzi národmi, úcta k druhým, čestnosť, obetavosť a pod.

Sme názoru, že záujem spoločnosti na riadnej výchove detí je nepochybný a myslíme si, že oprávňuje občanov i občianske združenia, aby upozorňovali na nesprávne správanie sa detí a ich rodičov.

Vo vzťahu k deťom je povinnosťou exekutívy urobiť komplexné opatrenia na monitorovanie, dodržiavanie a ochranu práv, ktoré sú stanovené v „Dohovore...“, a ktoré sa zaviazala i naša vláda plniť. Bude pre budúcnosť veľmi potrebné sa predmetnej otázke náležite venovať a stanoviť, ktorý orgán v spoločnosti bude komplexne dbať na uskutočňovanie ochrany práv detí tak, ako to vyplýva z „Dohovoru...“.

Iste otázka riešiteľná, vyžadujúca vytvorenie náležitých podmienok pre realizáciu a myslím, že ani časový horizont nie je tou skutočnosťou, čo by mohla zmeniť naše predsavzatia.

Úspešný rozvoj demokratickej spoločnosti sa nemôže uskutočňovať bez odstraňovania niektorých negatívnych javov, ktoré jej rozvoj spochybňujú a narúšajú. Sú také, že poškodzujú celospoločenské záujmy, život, zdravie, osobnú bezpečnosť občanov, ich práva chránené zákonom, ako i spôsobujúce ďalšie závažné politické a morálne škody.

Jedným z javov, ktorý ohrozuje náležitú demokratickú existenciu života je aj nedodržiavanie ustanovení „Dohovoru o právach dieťaťa“.

Súčasná situácia z hľadiska stavu, úrovne, štruktúry a dynamiky rozvoja a dodržiavania „Dohovoru...“ je v našej spoločnosti neuspokojivá. Nepodarilo sa zatiaľ zabezpečiť účinnejšie zabezpečenie, uplatňovanie a ochranu práv dieťaťa, pretože často ide aj o prípady latentnej povahy, o ktorých sa verejnosť často ani nedozvie. Vo viacerých prípadoch je určitá časť detí a mládeže negatívne ovplyvňovaná i nevhodným prostredím v rozvrátených rodinách, neraz trávi svoj voľný čas bez účinnejších vplyvov rodiny, školy, kultúrnych zariadení a občianskych združení. Požíva alkoholické nápoje i iné návykové látky.

V uplatňovaní „Dohovoru...“ je potrebné dosiahnuť kvalitatívny obrat, najmä v oblasti poznávania a odstraňovania základných príčin a podmienok neuplatňovania, resp. nedodržiavania obsahu „Dohovoru o právach dieťaťa“. Ďalej je potrebné viac pozornosti venovať koordinácii, odstraňovaniu živelnosti, nesystematickosti, malej účinnosti a formálnosti. Väčší dôraz je potrebné položiť na cieľavedomé koordinovanie činnosti jednotlivých subjektov, a zabezpečiť zainteresovanosť i komplexný postup všetkých tých, ktorých dodržiavanie „Dohovoru“ by malo byť prioritou. V celorepublikovom meradle je potrebné, aby orgány verejnej správy (vrátane najvyššej úrovne):

- zabezpečili zodpovedné plnenie povinností a úloh v spojitosti s uskutočňovaním „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“,
- iniciatívne a tvorivo aplikovali „Program...“ v podmienkach činnosti nimi riadených organizácií, najmä tých, ktoré prichádzajú do styku s deťmi a mládežou.

Do plnenia úloh „Programu...“ ako významnej spoločenskej úlohy by mali byť zainteresované všetky jednotlivé organizačné zložky spoločnosti i prostriedky masovej informácie a propagandy v Slovenskej republike.

„Program uplatňovania...“ má byť metodickou a pracovnou pomôckou pre riadiace a realizačné subjekty uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa. Slúži na podporu konkrétnej realizácie zákonov, uznesení a ďalších právnych noriem prijatých v súvislosti s dieťaťom a mládežou.

„Program uplatňovania ...“ vychádza z Dohovoru o právach dieťaťa, Ústavnej zmluvy o EÚ a Ústavy SR.

Koncepcia „Programu...“ je založená na:

- a) aktivizovaní ľudského činiteľa a
- b) vytvoreni organizačných a funkčných predpokladov pre zlepšenie riadenia realizácie Dohovoru o právach dieťaťa.

V prvom prípade ide o sústavné vyvíjanie cieľavedomého vplyvu, vrátane uplatňovania motivujúcich a stimulujúcich faktorov na rozhodujúce subjekty uplatňovania „Dohovoru o právach dieťaťa“, aby zodpovedne, dôsledne a včas plnili svoje povinnosti, ktoré pre nich vyplývajú z príslušných záverov výkonnej moci, všeobecne záväzných noriem,

interných rezortných noriem a hlavne z ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa, Ústavnej zmluvy EÚ a Ústavy SR.

Pre druhý prístup je charakteristické snaženie skvalitniť riadenie uplatňovania obsahu Dohovoru o právach dieťaťa.

Pre splnenie tohto cieľa je potrebné vytvoriť nové dosiaľ neexistujúce osobitné orgány. Ich špeciálnou úlohou bude iniciatívne a odborne pomáhať orgánom štátnej správy i samosprávy pri riadení uplatňovania „Programu...“ a na základe ich pokynov realizovať jednotlivé súčasti riadiaceho pôsobenia, predovšetkým analytickú činnosť, usmerňovanie a koordináciu opatrení na plnenie „Programu...“, kontrolu a hodnotenie ich vykonávania.

Hlavným cieľom „Programu...“ je výrazne zvýšiť účinnosť a efektívnosť uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa cestou skvalitnenia riadenia a aktivizácie ľudského činiteľa. Dosiahnutiu tohto cieľa majú napomáhať i princípy a zásady na základe ktorých bude Program realizovaný.

Obsahové zameranie uplatňovania „Programu...“ je zamerané na dôsledné uplatňovanie ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa, Ústavnej zmluvy EÚ i Ústavy SR, ako aj dokumentov a opatrení prijatých štátnymi orgánmi i orgánmi samosprávy, týkajúce sa detí a mládeže. Vo svojom súhrne zameranie „Programu...“ sleduje dôslednejšie a efektívnejšie realizáciu prijatých opatrení.

Program uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa predpokladá aj spoluúčasť mimovládnych organizácií a ďalších organizačných zložiek našej spoločnosti, u ktorých sa predpokladá i uplatňovanie vlastnej iniciatívy.

Uplatňovanie opatrení „Programu...“ by sa malo uskutočňovať dvoma základnými formami:

- a) preventívnou činnosťou,
- b) profylaktickou činnosťou.

Preventívna činnosť by sústredovala pozornosť na uskutočňovanie výchovných opatrení všeobecnej povahy, zameraných na predchádzanie akýchkoľvek činnosti, ktoré nie sú v súlade s ustanoveniami Dohovoru o právach dieťaťa.

Profylaktickú činnosť predstavujú opatrenia uskutočňované voči konkrétnym osobám, cieľom je zabrániť, aby sa nevyskytovali konania v rozpore s ustanoveniami Dohovoru o právach dieťaťa, aby práva detí boli chránené tak, aby k ich porušovaniu dochádzalo čo najzriedkavejšie.

Základným predpokladom úspešnej realizácie „Programu...“ je aj kvalita koncepcnej, metodologickej a organizátorskej pomoci jednotlivých gestorov. Ich poslaním je byť aktívnymi spojovacími článkami medzi teóriou a praxou. Budú zodpovedať za kvalitatívnu úroveň pri zabezpečovaní uplatňovania predmetného programu.

I. Teoretické a praktické východiská plnenia „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“

Jedným zo základných predpokladov plnenia „Programu...“ je upevňovanie zákonnosti, morálky, disciplíny a poriadku vo všetkých oblastiach spoločenského života, zabezpečenie zvýšenej ochrany práv a oprávnených záujmov detí.

Súčasná situácia z hľadiska stavu, úrovne, štruktúry a dynamiky ochrany práv detí je v našej spoločnosti neuspokojivá.

Nedochádza k výrazným pozitívnym zmenám. Nedosiahol sa kvalitatívny obrat v oblasti poznávania, vedeckého zovšeobecnenia a zjednotenia názorov na kategorizáciu základných príčin i podmienok nedodržiavania jednotlivých ustanovení Dohovoru..., ani na úseku zlepšenia koordinácie aktivít uskutočňovaných jednotlivými subjektmi zaoberajúcimi sa ochranou práv detí. Stále prevláda živelnosť, nesystematickosť, nízka intenzita, malá

účinnosť a formálnosť. Nedarí sa zabezpečiť zainteresovanosť i komplexný postup všetkých rozhodujúcich zložiek a prostriedkov v spoločnosti ohľadne uvádzania obsahu Dohovoru o právach dieťaťa do praktického života. Zdá sa, že najslabším článkom uplatňovania „Dohovoru...“ je nedôsledné plnenie prijatých opatrení i kontrola ich plnenia.

V súčasnosti treba cieľavedome presadzovať konkrétne opatrenia zamerané na ochranu práv dieťaťa a na plnenie Dohovoru o právach dieťaťa. To je základná, strategická línia. Ďalej to musí byť vytvorenie účinného systému, ktorý napomôže plniť stanovené ciele. Podstata tohto systému spočíva v činnosti demokratického štátu, ktorý okrem vytvárania materiálnych predpokladov musí vytvárať ucelený systém inštitúcií, orgánov s vymedzením ich pôsobnosti a aktivít, musí vytvárať sociálne, ochranné, kultúrne, výchovno-vzdelávacie a iné ďalšie podmienky pre rozvoj detí a mládeže.

Úlohou orgánov verejnej správy, ale i ostatných inštitúcií je dbať na ochranu práv detí, odstraňovať príčiny i podmienky ich neplnenia, dôsledne uplatňovať „Dohovor...“, vytvárať predpoklady pre kvalitnú výchovu a vzdelávanie.

Doterajšie poznatky a praktické skúsenosti predovšetkým potvrdzujú, že:

- obsah Dohovoru i ďalšie prijaté opatrenia sa v plnom rozsahu neplnia,
- pre vytvorenie náležitého systému plnenia chýbajú právne a personálno-organizačné predpoklady, najmä v podmienkach činnosti orgánov verejnej správy,
- riešenie problémov spojených s uplatňovaním „Dohovoru...“ musí byť vecou všetkých subjektov politického systému spoločnosti,
- základnými subjektami „Programu...“ sú predovšetkým orgány verejnej správy, ale aj rodina, škola, kultúrne i ďalšie inštitúcie.

II. Zameranie Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa, ciele a zásady činnosti

Program uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa je založený na zosúladení dvoch základných prístupov ku skvalitneniu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa:

1. na aktivizovaní ľudského činiteľa
2. na vytvorení organizačných a funkčných predpokladov pre zlepšenie riadenia realizácie Dohovoru o právach dieťaťa.

Doterajšie skúsenosti jednoznačne potvrdili, že význam ľudského činiteľa v demokratickej spoločnosti narastá. Základom aktivizácie ľudského činiteľa je sústavné vyvíjanie cieľavedomého vplyvu na rozhodujúce subjekty uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa, aby zodpovedne, dôsledne a včas plnili svoje povinnosti, ktoré pre nich vyplývajú z príslušných ustanovení Dohovoru i ostatných všeobecne záväzných predpisov, interných rezortných noriem, ako aj uznesení a nariadení orgánov výkonnej moci. V rámci uplatňovania obsahu Dohovoru je potrebné na ľudí vhodne a cieľavedome pôsobiť, sústavne ich viesť k zodpovednému plneniu úloh argumentovaným a trezrlivým vysvetľovaním našich zámerov, motivovať a stimulovať ich pre angažovanú činnosť v tejto oblasti.

Podstatou druhého prístupu je snaha skvalitniť riadenie uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa a vytvoriť pre plnenie nevyhnutné organizačno-funkčné predpoklady.

Ide o vytvorenie nových dosiaľ neexistujúcich osobitných pomocných riadiacich i výkonných orgánov, pôsobiacich výhradne v oblasti práce s deťmi a mládežou, ktorých Program uplatňovania obsahu Dohovoru odporúča. Ich špeciálnou úlohou bude iniciatívne a odborne napomáhať orgánom verejnej správy, ale i ďalším organizačným štruktúram pri riadení Programu uplatňovania ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa. Toto je naliehavá dobová požiadavka.

Program uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa je orientovaný na dosiahnutie týchto hlavných cieľov:

1. Výrazné zvýšiť účinnosť a efektívnosť uplatňovania obsahu Dohovoru o právach dieťaťa cestou aktivizácie ľudského činiteľa.
2. Predchádzať porušovaniu a postupne odstraňovať zo života spoločnosti nedostatky ohľadne dodržiavania ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa.
3. Zabrániť porušovaniu ustanovení Dohovoru a vzniku škôd konkrétnymi jedincami alebo skupinami osôb, ako aj chrániť deti a mládež pred protiprávnou činnosťou, ktorá im hrozí zo strany iných osôb.
4. Odhaľovať a zisťovať príčiny a podmienky vzniku nedostatkov pri uplatňovaní obsahu Dohovoru.. a vytvárať podmienky pre ich postupné odstraňovanie.
5. Vytvárať a zdokonaľovať ochranné systémy v inštitúciách, ktoré uskutočňujú činnosti vo vzťahu k deťom, a to najmä zapájaním pracovníkov, ale i mimovládnych organizácií a aj takým spôsobom prehľbovať demokratický prístup k tejto minoritnej skupine. Neustále posilňovať i funkciu spoločenskej kontroly.
6. Cieľavedome rozvíjať a upevňovať pozitívne činitele, ktoré budú znemožňovať vznik a nárast porušovania ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa.

Uplatňovanie Dohovoru o právach dieťaťa musí byť uskutočňované na čo najširšej úrovni a za spolusúčinnosti jednotlivých organizačných zložiek spoločnosti, najmä moci zákonodarnej i moci výkonnej.

Predpokladom úspešnej realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ je dôsledné, praktické uplatňovanie princípov a zásad „Programu...“ v činnosti gestorov a všetkých ostatných subjektov a to najmä:

- a) dôsledné uplatňovanie obsahu Dohovoru o právach dieťaťa,
- b) prehľbovanie účasti všetkých organizačných súčastí spoločnosti a štátu na riadení a uskutočňovaní Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa i zdokonaľovanie foriem a metód jeho realizácie,
- c) priorita predchádzania jeho porušovania pred následným i represívnym postihom,
- d) prehľbovanie a upevňovanie zákonnosti pri uskutočňovaní činnosti dotýkajúcich sa detí,
- e) plánovitosť, systematickosť a vedeckosť pri uplatňovaní „Programu...“,
- f) komplexnosť, koordinovanosť a cieľavedomosť sociálno-preventívnych a profylaktických aktivít,
- g) konkrétnosť a adresnosť uskutočňovaných opatrení, kontrola ich plnenia,
- h) nepretržitosť uplatňovania obsahu „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“, jeho operatívnosť,
- i) organizovanosť plnenia „Programu uskutočňovania Dohovoru o právach dieťaťa“, riadiacimi a výkonnými orgánmi pri usmerňovaní a realizácii preventívno-profylaktickej činnosti,
- j) jednota cieľov „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ a právnej výchovy i propagandy pri realizácii jej zamerania v rámci plnenia „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“, ako aj jednota v činnosti orgánov verejnej správy, vrátane najvyšších.

Uskutočňovanie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ sa má vo všeobecnosti orientovať na upevňovanie ústavnosti, zákonnosti poriadku a disciplíny s osobitným zreteľom na:

- ochranu detí pred negatívnymi javmi,
- ochranu a upevňovanie verejného poriadku,
- upevňovanie disciplíny, poriadku a morálky.

Obsahové zameranie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ orientovať na konkrétne otázky a problémy a venovať osobitnú pozornosť najmä:

- možnostiam uplatňovania „Dohovoru...“ v našich podmienkach,
- prípadom zneužívania funkcie a obsahu „Dohovoru...“,
- deťom požívajúcim alkoholické nápoje a podliehajúcim toxikománii,
- deťom, ktoré sa dopúšťajú trestnej činnosti a narušujú pravidlá občianskeho spolužitia,
- záškolákom a nedisciplinovaným deťom,
- mravne narušeným deťom,
- rozvráteným rodinám,
- ohrozenej výchove detí,
- tým deťom, ktoré boli podmiennečne odsúdené a podmiennečne prepustené i tým, ktorým boli uložené iné obmedzenia,
- deťom, ktoré sa stali obeťami, atď.

Konkretizácia obsahového zamerania realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ na území našej Slovenskej republiky musí vychádzať z dôkladnej analýzy stavu uplatňovania obsahu „Dohovoru o právach dieťaťa“. Až na základe takto získaných poznatkov treba určiť konkrétne postupy v konkrétnych oblastiach činnosti vo vzťahu k ochrane práv detí. Následne prijať opatrenia v záujme cieľavedomého a účinného plnenia Dohovoru o právach dieťaťa.

Orientácia preventívnych profylaktických aktivít realizovaných v rámci „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ musí vychádzať z dlhodobých programových dokumentov a opatrení, prijatých najvyššími organmi verejnej správy (vrátane NR SR, vlády SR atď.) Predovšetkým ide o:

1. Plán legislatívnych úloh NR SR,
2. Program vlády SR,
3. Legislatívny plán vlády SR,
4. Program boja proti trestnej činnosti a inej protispoločenskej činnosti,
5. Program vzdelávania detí a mládeže,
6. Program právnej výchovy a propagandy,
7. Program vzdelávania rómskych detí,
8. Rozbor poznatkov vybavovania sťažností, oznámení a podnetov občanov podávaných orgánom verejnej správy,
9. Správa generálneho prokurátora o stave zákonnosti,
10. Výročná správa verejného ochrancu práv NR SR,
11. Rozbor správy o činnosti súdov.
12. Ďalšie dokumenty, ktoré sa dotýkajú dieťaťa.

Vo svojom súhrne zameranie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ sleduje dôslednejšiu realizáciu prijatých opatrení na utváranie zodpovedného vzťahu k plneniu povinnosti o ochrane práv vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa.

Je potrebné vlastnými opatreniami a prostriedkami, sústavným zdokonaľovaním ochranných systémov predchádzať príčinám vzniku nedostatkov pri uplatňovaní obsahu

Dohovoru o právach dieťaťa. Treba zvyšovať význam rodiny najmä pri výchove detí, pretože rozrátané rodiny negatívne ovplyvňujú nielen výchovu detí, ale často aj pracovnú a spoločenskú aktivitu manželov a ich morálny profil, čo oslabuje spojenie rodiny so školou. Neopomenuteľnou skutočnosťou je potrebnosť neustáleho zvyšovania spoločenskej úlohy a prestíže školy i učiteľov a podstatne zvýšiť úroveň vzdelávania detí. No a samozrejmosťou musí byť uplatňovanie účinnejších a prítazlivejších foriem využívania voľného času.

III. Riadiaca štruktúra Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa

Pre zdokonalenie riadiacej, vrátane koordinačnej činnosti uskutočňovanej v rámci „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ sa odporúča vytvoriť nasledujúcu riadiacu štruktúru:

A) Rada vlády SR (splnomocnenec) pre koordináciu a postup orgánov verejnej správy a občianskych združení i prostriedkov masmediálnej informácie a propagandy v oblasti plnenia „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“

Úlohou tejto organizačno – pracovnej jednotky je prispievať k uskutočňovaniu preventívnych aktivít, usmerňovanie subjektov plnenia obsahu „Dohovoru o právach dieťaťa“, určenie stratégie postupu a kontrola prijatých, resp. vykonaných opatrení jednotlivými subjektami pri plnení obsahu „Dohovoru...“.

Spomínaná pracovná jednotka nenahrádza činnosť orgánov verejnej správy a mimovládnych organizácií, nepreberá ani ich úlohy, ale jej pôsobnosť sa zameria na koordináciu činnosti orgánov verejnej správy i mimovládnych organizácií, ako aj prostriedkov masmediálnej informovanosti a propagandy. Ďalej zameria svoje úsilie na permanentnú a komplexnú preventívnu činnosť ohľadne ochrany práv detí. Ide o aktivizáciu ľudského činiteľa k plneniu určených povinností subjektami „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“.

B) Komisie pre koordináciu realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ pri orgánoch verejnej správy v jednotlivých územných celkoch v Slovenskej republike

Tieto komisie sa by mali vytvárať zo zástupcov orgánov verejnej správy i zástupcov mimovládnych organizácií i inštitúcií, ktorých predmetom činnosti je problematika týkajúca sa detí.

Komisie majú koordinovať činnosť všetkých inštitúcií, ktoré na plnení „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ zúčastňujú v príslušných územných celkoch.

Za účelom koordinácie postupu by mali plniť tieto úlohy:

- zhromažďovať informácie o príčinách a podmienkach nedodržiavania ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa na území príslušných územných celkov,
- analyzovať a vyhodnocovať získané informácie a na základe nich uskutočňovať činnosti, ktoré budú efektívne poskytovať ochranu právam dieťaťa, dôsledne realizovať opatrenia orgánov verejnej správy na plnenie ustanovení „Dohovoru o právach dieťaťa“, samozrejme, že ich opatrenia sa musia realizovať racionálne,
- kontrolovať plnenie úloh vyplývajúcich z „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ a v prípade zistenia nedostatkov predkladať orgánom verejnej správy návrhy na prijatie opatrení na ich odstránenie.

Konštituovanie pomocných orgánov je nevyhnutným predpokladom riadenia plnenia „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ v záujme zabezpečenia sústavnosti uplatňovania ustanovení „Dohovoru...“ zvýšenia účinnosti a efektívnosti ochrany práv dieťaťa. Budú to aj vhodné ustanovizne, ktoré bude charakterizovať iniciatívnosť a sústavná aktivizácia voči orgánom verejnej správy. Budú pozornosť venovať prijatým opatreniam v škole, jej zariadeniach, ale i v ďalších inštitúciách uplatňujúcich činnosť voči deťom. Svoju činnosť budú uskutočňovať i z vlastnej iniciatívy.

Pri tvorbe systému plnenia „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ treba vychádzať z prístupných informácií o procesoch a javoch negatívneho charakteru narušajúcich právny poriadok, z ich možného zovšeobecnenia na makro, resp. mikro úrovni a protiopatrení zameraných na predchádzanie a zabraňovanie ich vzniku.

Predovšetkým položiť dôraz treba na zdokonaľovanie ich štruktúry a mechanizmu, hlavne na:

1. človeka ako subjekt realizácie preventívno – profylaktických aktivít (formovanie osobnosti, zvyšovanie právneho vedomia, správneho výberu a rozmiestňovania osôb a v neposlednom rade o požiadavku aktivizácie ľudského činiteľa a jeho zainteresovania pre angažované plnenie úloh,
2. spoločenské vedomie ako faktor vyvolávajúci cieľové správy systémov. Nevyhnutnosť uskutočňovania účinných opatrení na ochranu práv dieťaťa a uplatňovania obsahu Dohovoru o právach dieťaťa,
3. organizačné režimové a sociálno – ekonomické opatrenia, ktoré zabezpečujú poriadok a odstraňovanie negatívnych javov vyskytujúcich sa v súvislosti s plnením úloh „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“,
4. princíp zákonnosti spočívajúci v účinnom uplatňovaní trestnoprávných, administratívno-právných, občianskoprávných, pracovnoprávných i ďalších opatrení, ako aj v dôslednom vyžadovaní zodpovednosti osôb za porušenie ich povinností,
5. technické prostriedky ochraňujúce vytvorené hodnoty a hodnoty, ktoré sú v správe príslušných orgánov verejnej správy i mimovládnych organizácií a ich pracovníkov,
6. kontrolný systém, ako nevyhnutnú zložku celkovej riadiacej činnosti vedúcich pracovníkov, zabezpečujúcich splnenie stanovených cieľov a úloh, plnenie povinností a dodržiavanie právnych noriem alebo prijatých opatrení.

Za hlavné subjekty riadenia a uskutočňovania preventívnych opatrení v rámci „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ treba považovať:

- a) Vládu SR,
- b) NR SR,
- c) Ostatné orgány verejnej správy,
- d) Mimovládne organizácie,
- e) I ďalšie inštitúcie predmetom, ktorých činností sú ochrana práv dieťaťa.

IV. Formy a metódy realizácie preventívno-profylaktických opatrení v rámci Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa

Realizácia opatrení plnenia „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ sa bude uskutočňovať predovšetkým dvoma základnými formami:

- preventívnou činnosťou
- a profylaktickou činnosťou.

Metódy preventívnej činnosti predovšetkým spočívajú v dôslednom plnení stanovených povinností a postupov jednotlivými subjektami „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ (uskutočňovanie výchovných, osvetových, propagandistických opatrení zameraných na ochranu práv dieťaťa. Predovšetkým to budú prednášky, masmediálne relácie, besedy a pod.).

Profylaktická činnosť predstavuje opatrenia uskutočňované voči konkrétnym osobám, skupinám osôb, ktorých cieľom je buď zabrániť, aby osoba, u ktorej je potencionálne nebezpečenie, že môže porušovať práva dieťaťa, toto nerealizovala, ako aj ochrániť objekt – dieťa, aby nebolo dotknuté takouto činnosťou. Spomínané profylaktické opatrenia tiež chránia určité osoby pred tým, aby sa stali porušovateľmi práv dieťaťa, resp. ich účastníkmi v dôsledku konania iných osôb.

V rámci „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ by sa mali realizovať najmä nasledujúce metódy preventívnej činnosti:

- analyzovanie jednotlivých prípadov porušovania práv dieťaťa v danom územnom celku s cieľom odhaľovania príčin a podmienok ich porušovania a to v záujme odstraňovania uvedených nedostatkov pri ochrane práv dieťaťa,
- uskutočňovanie rozborov porušovania práv dieťaťa orgánmi verejnej správy a zasielanie písomných upozornení ich vedúcim predstaviteľom s konkrétnymi návrhmi na odstránenie zistených porušení práv dieťaťa,
- vykonávanie pravidelnej všeobecnej kontroly v orgánoch verejnej správy,
- využívanie pracovných porád na upozorňovanie porušovania práv dieťaťa, ako aj na ich odstraňovanie,
- spolupráca so širokou verejnosťou s cieľom zabezpečiť dodržiavanie právnych noriem ohľadne práv dieťaťa,
- vykonávanie dôslednej kontroly plnenia prijatých opatrení za účelom predchádzania porušovania práv dieťaťa,
- využívanie publicity pre upozorňovanie na porušovanie práv dieťaťa,
- besedy a stretnutia s verejnosťou ohľadne aktuálnych problémoch ochrany práv dieťaťa,
- prednášková činnosť s výchovným zameraním na:
 - a) zvyšovanie právneho vedomia verejnosti a upevňovanie ich vzťahu k právnym predpisom s cieľom ich rešpektovania a dodržiavania,
 - b) prehlbovanie vzťahu spoločnosti k ochrane práv dieťaťa,
- masmediálna činnosť - publikovanie článkov v dennej tlači i ďalších prostriedkoch masmediálneho charakteru – ohľadne porušovania práv dieťaťa, ale aj spôsobu ich účinnej ochrany,
- rozhlasové, televízne relácie s preventívno-výchovným zameraním aktivizujúce spoločnosť proti porušovaniu práv dieťaťa.

Z metód profylaktickej činnosti, ktoré by sa mali uplatňovať pri plnení „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ by predovšetkým malo ísť o:

- organizačné a režimové opatrenia v orgánoch verejnej správy zabraňujúce porušovanie práv dieťaťa,
- technické a iné zabezpečovacie opatrenia v orgánoch verejnej správy, zabraňujúce porušovaniu práv dieťaťa,
- individuálne pohovory s jednotlivcami, upozorňovanie na nedostatky, ktorých sa dopúšťajú v súvislosti s ochranou práv dieťaťa,
- opätovné varovanie jednotlivcov dopúšťajúcich sa porušovania práv dieťaťa, resp. vykonávať príslušné opatrenia i v prípadoch kde je odôvodnená obava alebo potencionálne nebezpečie, že by mohlo ísť o porušenie práv dieťaťa,
- administratívno-personálne opatrenia voči osobám, u ktorých sa individuálnym prístupom (pohovory, dohovory, varovania) nedosiahla náprava a naďalej porušujú práva dieťaťa.

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že nebude vždy možné dosiahnuť nápravu bez použitia i trestnoprávneho postihu s následnými represívnymi opatreniami. Je samozrejme, že pôjde o prípady kedy zlyhali všetky prostriedky výchovného charakteru a porušenie také závažné, že je nutné uplatniť trestnú zodpovednosť.

Treba si uvedomiť, že zabezpečiť nepretržitý tok informácií vhodných pre vykonanie náležitých opatrení je základným predpokladom dobrého fungovania systému ochrany práv dieťaťa.

Je len samozrejmé, že takéto informácie musia získavať predovšetkým predstavitelia štátu a spoločnosti, ich pracovníci a pod.

Najmä ide o:

- poslancov NR SR,
- členov vlády SR,
- profesionálny aparát moci zákonodarnej i výkonnej,
- ostatné orgány verejnej správy,
- pracovníci NKÚ,
- prokurátori,
- sudcovia
- školskí a výchovní pracovníci,
- príslušníci PZ,
- atď.

V. Poslanie a spoločné úlohy gestorov plnenia Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa

Poslanie gestorov je byť aktívnymi spojovacími činiteľmi medzi teóriou a praxou a svojou činnosťou zabezpečovať organické prepojenie teórie so spoločenskou praxou. Budú zodpovedať za správnosť a kvalitatívnu úroveň koncepčného, metodického usmerňovania a organizačného zabezpečenia realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“.

Sú významným prvkom, pretože od toho ako dôkladne pochopia koncepciu tohto programu, ako sa stotožnia s jeho cieľmi a ako dokážu pristúpiť k tvorivému plneniu jeho úloh, závisí celkové uplatňovanie Dohovoru o právach dieťaťa na území Slovenskej republiky.

Základné úlohy gestorov možno stručne charakterizovať takto:

- dôsledne si osvojiť celkovú koncepciu, ciele a zásady „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ a zabezpečiť, aby ich pochopili a prakticky realizovali aj subjekty plnenia na určitom teritóriu,
- dôsledne a zodpovedne zabezpečovať realizáciu Programu uplatňovania „Dohovoru o právach dieťaťa“ v príslušnom územnom celku,
- iniciatívne a tvorivo rozvíjať „Program uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ pri dodržiavaní jeho celkovej koncepcie, cieľov a zásad,
- v priebehu realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ udržiavať stály pracovný kontakt s predstaviteľmi Rady vlády SR (resp. splnomocnencom) pre koordináciu a postup orgánov verejnej správy i občianskych združení i prostriedkov masmediálnej informácie a propagandy v oblasti plnenia „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“,
- v obsahovom zameraní preventívno-profylaktických opatrení na území jednotlivých regiónov ako aj orgánov verejnej správy vychádzať zo špecifických podmienok a z existujúcej problematiky v oblasti ochrany práv dieťaťa,
- v súlade s „Programom uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ spracovať vlastný harmonogram metodologickej, vedeckovýskumnej i legislatívnej činnosti niektorých problémov uplatňovania „Dohovoru o právach dieťaťa“, rešpektovať pritom celospoločenskú potrebu,
- vypracovať metodiku hodnotenia účinnosti a efektívnosti preventívno-profylaktických opatrení, spolupracovať s ďalšími gestormi,
- analyzovať a teoreticky zovšeobecňovať vlastné poznatky získané z realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ v určitom územnom celku a na základe prijatých záverov spracovať podklady pre legislatívne úpravy v oblasti ochrany práv dieťaťa, ako aj návrhy pre ďalšie zámery uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa.

VI. Územné celky a objekty, v ktorých by sa mal „Program uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ realizovať a gestori

„Program uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ sa bude realizovať na území Slovenskej republiky, ktoré je členené na vyššie územné celky, okresy, mestá a obce.

Ako gestori by mali pôsobiť:

- NR SR,

- vláda SR a jednotlivé ministerstvá, ktorých predmetom činnosti sú aj činnosti dotýkajúce sa práv detí a ich ochrana,
- ďalšie orgány verejnej správy,
- prokuratúra,
- súdy,
- verejný ochranca práv,
- mimovládne organizácie,
- polícia,
- školskí a výchovní pracovníci,
- sociálni pracovníci,
- atď.

VII. Harmonogram realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“

Podrobný konkrétny časový a obsahový harmonogram by bol rozpracovaný po schválení koncepcie a hlavného gestora realizácie. Nevyhnutná súčasť je stanovenie konkrétnej zodpovednosti za splnenie jednotlivých úloh a opatrení i presný časový horizont splnenia.

Pozornosť venovať najmä:

1. Schválenie Programu uskutočňovania Dohovoru o právach dieťaťa a systému kontroly jeho plnenia

Termín:

Zodpovední: - NR SR
- vláda SR

2. Konštituovanie Rady vlády SR (splnomocnenca) pre koordináciu a postup orgánov verejnej správy a občianskych združení i prostriedkov masmediálnej informácie a propagandy v oblasti plnenia „Programu uskutočňovania Dohovoru o právach dieťaťa“

Termín:

Zodpovedná: - vláda SR

3. Vytvorenie komisií pre koordináciu realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa pri orgánoch verejnej správy v jednotlivých územných celkov v Slovenskej republike

Termín:

Zodpovední: - vláda SR
- Vyššie územné celky
- Orgány miestnej samosprávy

4. Rozpracovanie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ na úrovni orgánov verejnej správy a jednotlivých územných celkov v Slovenskej republike

Termín:

Zodpovední: - Rada vlády (splnomocnenec).....
- Komisie

5. Začatie realizácie „Programu uplatňovania Dohovoru o právach dieťaťa“ na všetkých úrovniach verejnej správy a územných celkov Slovenskej republiky

Termín:

Zodpovední: - Rada vlády (splnomocnenec)
- Komisie

6. Uskutočňovanie pravidelnej kontrolnej činnosti a jej vyhodnocovanie

Termín: - 1x za štvrtrok/ 1x za polrok

Zodpovední : - vláda SR
- Rada vlády (splnomocnenec)...
- Komisie ...

7. Vypracovanie a prerokovanie komplexnej správy o realizácii „Programu uplatňovania Dohovoru o právach „

Termín: - 1x ročne

Zodpovední : - NR SR
- vláda SR
- Rada vlády (splnomocnenec) ...
- Komisie ...